Registered No. B. 708.

॥ श्री उमादेव्याः कृपास्तु ॥

કડવા વિજય.

પુસ્તક ૧૧ મું.　　　ઑગસ્ટ ૧૯૧૮.　　　અંક ૮

परिवर्तिनि संसारे मृत: को वा न जायते।
सजातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥

પરિવર્તન પામતા સંસારમાં મૃત્યુ પામેલો કોણ જન્મતો નથી, તેજ ખરો જન્મે છે કે જેના જન્મથી સ્વવંશ-જ્ઞાતિ-ઉન્નતિને પામે છે.

અનુક્રમણિકા.

અધિપતિ તથા પ્રકાશક. — પા. મોતીલાલ કાળીદાસ. સત્યનારાયણ પ્રેસના માલિક-અમદાવાદ.

માલિક. — કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજ.

તંત્રી. — મગનભાઈ છ. એન્જીનીઅર. ૩૦૩ વાડીગામ-અમદાવાદ.

Printed by the Editor at his Satyanarayan Printing Press
Near Civil Hospital, Panabhai's Vadi—AHMEDABAD.

Registered No. B. 708.

॥ श्री उमादेव्याः कृपास्तु ॥

કડવા વિજય.

પુસ્તક ૧૧ મું. ઑગસ્ટ ૧૯૧૮. અંક ૮

परिवर्तिनि संसारे मृतः को वा न जायते ।
सजातो येन जातेन याति वंशः समुन्नतिम् ॥

પરિવર્તન પામતા સંસારમાં મૃત્યુ પામેલો કોણ જન્મતો નથી, તેજ ખરો જન્મે છે કે જેના જન્મથી સ્વવંશ-જ્ઞાતિ-ઉન્નતિને પામે છે.

અનુક્રમણિકા.

અધિપતિ તથા પ્રકાશક. — પા. મોતીલાલ કાળીદાસ. સત્યનારાયણ પ્રેસના માલિક-અમદાવાદ.

માલિક. — કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજ.

તંત્રી. — મગનભાઈ છ. એન્જીનીઆર. ૩૦૩ વાડીગામ-અમદાવાદ.

Printed by the Editor at his Satyanarayan Printing Press
Near Civil Hospital, Panabhai's Vadi—AHMEDABAD.

જ્ઞાતિને ઉપયોગી પુસ્તકો.

"કડવાવિજય" માસિક—જ્ઞાતિની ખરી સ્થીતી જાણવી હોય, તમને તમારી લાગણી હોય અને ઉન્નતિ ઇચ્છતા હો તો તેના માર્ગમાં પથરાયેલા કાંટા વીણી કાઢવાનું જ્ઞાન લેવા ગ્રાહક થઇ લવાજમના રૂ. ૧-૪-૦ મોકલી આપો.

કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઇતિહાસ—સદ્‌ગત જ્ઞાતિભક્ત ભાઇ પુરૂષોત્તમદાસ રચિત જ્ઞાતિના ઇતિહાસનું આ પુસ્તક દરેક વિદ્વાન અને સાધારણ ભણેલાએ ઘરમાં રાખવાની જરૂર છે. જ્ઞાતિનાં જુદાં જુદાં કુટુંબો કયા દેશકાળને લઈ કયાં કયાં વિસ્તર્યા છે તે જાણવાનું આ ઉત્તમ સાધન છે, છેલ્લાં ૫૦ વર્ષથી જ્ઞાતિઉન્નતિનો જે પ્રયત્ન થાય છે તેનો પણ ઇતિહાસ છે અને ૩૮ પ્રતિષ્ટીત પુરૂષોની છબીઓ અને તેમનું જીવનચરિત્ર પણ તેમાં લખાયું છે. પડતર કીંમત કરતાં અરધા મૂલ્યે આપવાની લેખકની યોજના જ્ઞાતિભક્તિના અચૂક પૂરાવા સમાન છે. પૂસ્તક દળદાર હોવાથી ટપાલખર્ચ લગભગ ૦-૬-૦ આવે છે. પુસ્તકની કિંમત રૂ. ૦-૧૦-૦.

માબાના પિતાનું પ્રેતભોજન—મરણ પાછળ કરવામાં આવતા ખરચોથી જ્ઞાતિની સ્થિતિ ગરીબ થઇ ગઇ છે અને ગામના આગેવાન પટેલો અને સંબંધીઓ મરનારના કુટુંબ પ્રત્યે ત્રાસ વર્તાવી સ્થિતિ પલટાવી દે છે તેનું સાચું અને સચોટ ભાષણ અને ગાયનો સાથેનું પુસ્તક કિં ૦-૨-૦.

મહાલક્ષ્મીનું મહાકષ્ટ યાને બાળલગ્નના બળાપા—ભાગ ૧ લામાં લાંબી મુદતે આવતાં લગ્ન વલાવવાની ધાંધલ, નકામો ખર્ચ અને સગાઇઓ કરવા અને તોડવામાં થતો કુટુંબ કલેશ ઉપરાંત કન્યાને સાસરે વોળાવતા અગાઉ આઠ દશ વર્ષ વેઠવો પડતો વેવાઇ વેવાણના ત્રાસનો આબેહૂબ ચિતાર તથા **ભાગ ૨ જામાં** દીકરીને સાસરે વોળાવતાં થતી કનડગત, કજોડાંનું ફળ અને ખાનદાન માબાપની દિકરીઓ ઉપર કેટલાંક નાદાન કૂળવાન કુટુંબોનો વાસ, કરકરીઆવર બમણા ત્રમણા લેવા છતાં દાણા નહીં પુરવાની ધૃષ્ટતા, ખાનદાન દીકરીઓ મરતાં સુધી પતિધર્મ છોડતી નથી અને છેવટે આપઘાતના પ્રસંગો કેમ આવે છે તેનો હૃદયભેદક અને અશ્રુ વહેવડાવતો ચિતાર. બંને ભાગની કીં. ૦-૪-૦

આખ્યાનનાં ત્રણે પુસ્તકો સુપ્રસિદ્ધ દેશાઇ અમરસિંહજીનાં લખેલાં છે તેમણે સમાજને અર્પણ કર્યાં છે. જ્ઞાતિભક્તો પોતાના ખર્ચે સમાજને છપાવી આપે છે તેની ઉત્પન્ન ઉપદેશક ફંડ ખાતે જાય છે. ઉપરનાં પુસ્તકો માટે લખોઃ—**"કડવા વિજય" ઑફીસ—વિરમગામ.**

યુવક મંડળની પત્રિકાઓ—પહેલી "મહાત્મા ગાંધીજીના બ્રહ્મચર્ય સંબંધી અમુલ્ય વિચારો" કિંમત બે પૈસા. **બીજી** "સ્ત્રી શિક્ષણ ઉપર ભાષણ" શ્રી નિમાડ કડવા પા. સભામાં અપાયેલાં જ્ઞાતિની બાળાઓનાં ત્રણ ભાષણ. **આઠવર્ષની બાળાના ઉમદા વિચારો,** **ત્રીજી** એક તીથિનાં લગ્ન અથવા આપણી પડતીનાં કારણો. (છપાય છે.) લે. કડવા વિજયના તંત્રી મગનભાઈ. મંગાવનારે ૦-૧-૯ ની ટીકીટો મોકલી આપવી.

શ્રી કડવા પા. યુ. યુવક મંડળના સેક્રેટરી,
ઠે. સત્યનારાયણ પ્રિ. પ્રેસ—સીવીલહૉસ્પીતાલ પાસે—**અમદાવાદ.**

કડવા વિજય

પુસ્તક ૧૨ મું. ઑગસ્ટ સને ૧૯૧૮ અંક ૮ મો.

ભજન.

(સંસાર સમજીએ શાણા એ રાહ.)

ગાફલ ના રહીએ, આતો રણે ચઢવાનું.
ભીરૂ થઇ ભાગે એને નથી કથવાનું. આતો.

ભજનનો ભાથો કાયા કમાન કસીલે,
ભક્તીનો ભાલો ઝાલો સામે લડવાનું. આતો.

જ્ઞાનના ઘોડે સ્વારી ધારી ધીર લગામને,
પ્રવૃતી પત્નિનો તજી કર ખોટા સ્નેહ દમામને,
શીળવતી નિવૃત્તિ નારી પ્યારી તુજ ગુણ ધામને;
અચળ અંતર સ્થાપી શક્તિ આદરો શુભ કામને;
કરો પરિયાણુ વીરા વિજય થશો. આતો.
અચળ અમર પદતો હાથ છે થવાનું. આતો.

સુકૃત્યના કટીબંધથી સમશેર સત્યની ધારજો
બ્હાનાનું બખ્તર બાંધી પહેલા માન મહારથી મારજો,
વળી લોભ લાલચ કામ આદિ શત્રુને સંહારજો.
મંત્ર મહા હરી નામનો યુધ્ધે અચુક સંભાળજો;
ભીડ પડે નહિ ભાઇ ભવના મેદાને. આતો.
અમર ભૂલીશ નહિ જો રામ ભજવાનું. આતો.

અમર.

जूने पंचातिओंके मर्ण—

हमे शोकके साथ लिखना पडता है कि इस आषाढ मासमें तीन अच्छे पंचायतीके करनेवाले पटेलोकी मृत्यु एकही दीन हुइ. जिसमें कसराबादके भगाजी, सुन्द्रेलके देवी बेचरजी, बडगांवके मादवजी. प्रभु ! इनकी आत्माको शांती देवे, तीनों वयोवृद्ध थे. जिनके नुकते भी खुब खर्चेसे किए गये.

જાણવા જોગ સમાચાર.

કડવા વિજયના ગ્રાહકોને જાણવા યોગ્ય સુચનાઓ આ અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે તે તરફ દરેક ગ્રાહકનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

નિરાધારને મદદ—કરવાના ઉદ્દેશથી એક સખી ગૃહસ્થ તરફથી એક હજાર રૂપિઆ સુધી ખર્ચ કરવાની પરવાનગી મળ્યાનું અત્રે પ્રસિદ્ધ કરવા દેશાઇ અમરસિંહજી અમને જણાવે છે એટલે આપણી જ્ઞાતિના નીરાધાર સ્ત્રી પુરૂષોને અન્ન વસ્ત્રની તેમજ તેવા વિદ્યાર્થીઓને ફી તથા પુસ્તકો વગેરેની મદદ જોઇતી હશે તો તેમને તેઓ તરફથી અગર તેમની વતી જ્ઞાતિ બંધુ તરફથી માગણી કરવામાં આવશે તેમનો યોગ્ય સત્કાર થસે. બનતાં સુધી પત્ર વહેવાર ખાનગી રાખવામાં આવશે. જેઓને મદદની ઇચ્છા હોય તેમણે દેશાઇ અમરસિંહજી દેશાઇભાઇ—મુખીના ડેલામાં વિરમગામ. એ સરનામે પત્ર વહેવાર કરવો અગર રૂબરૂ મળવું.

યુવક મંડળના મેમ્બરોને—જણાવવાનું કે, તમારા મંડળની દરેક પેટા સંસ્થાને કડવા વિજય માસિક મફત આપવામાં આવશે. જે સંસ્થાએ તે લેવાની ઇચ્છા હોય તેણે મંડળના ઉત્તર દક્ષિણ વિભાગના એકાદ જનરલ સેક્રેટરી મારફત તંત્રીને ખબર આપવી.

મહામંડળ સંબંધી. અમને ખબર મલ્યા છે કે મહામંડળની બોર્ડિંગ કમીટીના સેક્રેટરી તરિકે પ્રો. જેઠાલાલ ભાઇએ રાજીનામું આપ્યું છે. તેના કારણમાં એમ જણાય છે કે બોર્ડિંગમાં રાખવાના છોકરાની સંખ્યા અને ઉંમર જાણે સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મી. હીરાલાલની જ મુનસફીની વાત! હોય તેમ બે મોટા છોકરાઓને કમી કરી બે નાના છોકરાઓને દાખલ કરવાની ગેર રીતીને લઈ, પોતાની પ્રતિષ્ઠા જાળવવા પ્રોફેસર સાહેબે રાજીનામું આપ્યું છે. અમને ઘણીજ નવાઇ લાગે છે કે જે મંડળના નિયમો અને ખૂદ મંડળને જ્ઞાતિહીતના કાર્ય માટે રજીસ્ટર કરવામાં આવ્યું છે અને નિયમો પુસ્તક રૂપે છપાવીને રજીસ્ટર કર્યા છે અને જે મંડળના સેક્રેટરી એક જડજ છે! તે મંડળની બોર્ડીંગ કમીટીના સેક્રેટરીને પણ લાચાર થઇને રાજીનામું આપવું પડે છે!! અફસોસ. અમને આશા છે કે મે. પ્રમુખ સાહેબ અને મંડળના ઉદારચિત્ત ગૃહસ્થો ડીસમીસ થતા છોકરાઓની જાતે ફર્યાદ સાંભળી ન્યાય આપશે અને એક અદ્વિતિય વિદ્વાનની જ્ઞાતિ સેવાનો લાભ ખોઇ દેશે નહિ.

સાભારસ્વીકાર—સમાજના જનરલ ફંડમાં રૂ ૧૨૫) ની રકમ ધ્રાંગધ્રાવાળા મે. પોપટલાલભાઇ સરન્યાયાધિશ સાહેબ તરફથી વસુલ આવી છે તેની ઉપકાર સહ પહોચ સ્વીકારવામાં આવ છે.

ચાલુવર્ષમાં લવાજમ—નીચે મુજબ વસુલ આવ્યું છે.

રૂ. ૫) મે. પોપટલાલભાઈ—ધ્રાંગધ્રા. લવાજમખાતે ઉચક.	રૂ ૧૧ દેવરામજી વીસરવાદ
	,, ૧૧ રણછોડભાઈ સ્વા. ઓગણજ.
૧૧ બાબુ ભક્તિરામજી લાસુર.	,, ૧૧ વૃજલાલભાઇ અમદાવાદ.
૧૧ નાનુરામજી સુખેડા.	,, ૧૧ બાપુલાલજી—ગુણદી

અધિપતી.

કડવા વિજયના ગ્રાહકોને સુચના.

(૧) ચાલુ વર્ષનો આ ૮ મો અંક બહાર પડે છે છતાં અત્યાર સુધી વસુલ આવેલાં લવાજમની પહોંચ ઉપરથી જોઇ શકાસે કે આ માસિકનો ખર્ચ સમાજના ફંડ-માંથીજ થાય છે; ફંડની સ્થીતી એવી નથી કે આ મોંઘવારીના વખતમાં ગ્રાહકોને માસિક મફત આપી શકાય એટલે દરેક ગ્રાહકે પોતાનું લવાજમ તાકીદે મોકલી આપવું.

(૨) છેલ્લાં બે ત્રણ વર્ષોથી લવાજમ ઉઘરાવ્યું નથી અને દરેક ગ્રાહકો માસિક સ્વીકારે ગયા છે તેમને જણાવવાનું કે પોતાને યાદ હોય તેટલાં વર્ષોનું લવાજમ અથવા તે ખાતે ઉચક પૈસા મોકલી આપવા.

(૩) જે ગ્રાહકનું ચાલુ સાલનું લુવાજમ નહીં આવ્યું હોય તેમનું નામ દીલ-ગીરિ સાથે ગ્રાહકના લીસ્ટમાંથી કમી કરવામાં આવશે અને જેની પાસે પહેલાંનું લેણું છે તેવા દરેક ગ્રાહકનું ઓછામાં ઓછું બે વર્ષનું લવાજમ હમણાં નહીં જમે થયું હોય તેમનો હક્ક દિવાળીના અંક ઉપર રહેશે નહિ.

(૪) વિદ્વાનોના હાથે લખાયેલા ઉપયોગી લેખો અને ખાસ જાણવા યોગ્ય બાબતો અને સુંદર ચિત્રોથી બનેલો દિવાળીનો ખાસ અંક બહાર પાડવા વિચાર છે પરંતુ લવાજમ વસુલ થવા ઉપર તેનો મોટો આધાર છે.

(૫) સમાજની પેટા સંસ્થાઓના જો. સેક્રેટરીઓ પોતાના વિભાગના ગ્રાહકોનું લવાજમ વસુલ લેશે અને નામો કમી જાસ્તી કરી શકશે. છતાં કોઇ ગ્રાહક સમાજની ઑફીસે અગર તંત્રી સાથે પણ વહેવાર કરી શકશે.

(૬) માસિકનું લવાજમ વી. પી. દ્વારા મોકલવાની ઇચ્છા હોય તેમણે ખાસ પત્ર લખીને ખબર આપવી પરંતુ સહેલી રીત તો એજ છે કે એક આનો મનીઓર્ડરનો ખર્ચ કરીને મોકલી આપવું.

(૭) શહેરનાં ગ્રાહકોનું લવાજમ માણસ મારફત ઉઘરાવામાં આવશે પરંતુ એવાં ઘણાં ગામો છે કે જેમાં એક કરતાં વધારે ગ્રાહકો છે તેઓ સાથે મળી લવાજમની રકમ મોકલી આપી નામો લખી જણાવશે તેમના ખાતે પણ જમે કરવામાં આવશે.

(૮) કરાંચી, રંગુન વગેરે સ્થળનાં દેશાવરના ગ્રાહકોને ખાસ વિનંતી છે કે માત્ર લવાજમ પુરતીજ નહિ પરંતુ તે કરતાં વિશેષ મદદ જ્ઞાતિ ફંડમાં તમારી તરફથી મળવાની આશા રાખી શકાય એટલે જનરલ ફંડ ખાતે પણ આપની સ્થીતી અને ઇચ્છા પ્રમાણે મોકલી આપશો. તે માટે આપની પાસે આ પહેલીજ માગણી છે.

(૯) દરેક બંધુઓમાં વિશ્વાસ રાખી અત્યાર સુધી માસિક મોકલવામાં આવ્યું છે તેનો કડવો અનુભવ કોઇ કરાવશે નહિ એવી આશા છે.

મગનભાઈ જી. એન્જીનીઅર,
તંત્રી–કડવા વિજય.
૩૦૩ વાડીગામ–અમદાવાદ.

યુવક મંડળનો પહેલો મહોત્સવ.

(ગતાંક પૃષ્ટ ૧૦૪ થી ચાલુ.)

સમાજના નેતાઓની સલાહથી જ્ઞાતિના યુવકોએ પોતાનું અને પ્રજાનું ભાવી સુધારવા જે પ્રયત્ન આદર્યો છે તેના તરફ સહાનુભૂતિ દર્શાવવા શહેરના તેમજ બહારના ઘણા બંધુઓએ મહોત્સવ ટાણે હાજરી આપી હતી. મંડળની જનરલ મીટીંગ સવારમાં થઇ હતી અને તેજ દિવસે સાંજના સાત વાગ્યા પછી મહોત્સવ ઉજવવાનો ઠરાવ થયો હતો. શેઠ દુર્ગાપ્રસાદભાઇ લશ્કરીની હવેલીના ચોકને વાવટા તોરણથી શણગારી સભાસ્થાન માટે યોગ્ય બનાવવામાં આવ્યો હતો. બહારગામથી આવનાર મંડળના સભાસદો અને અન્ય બંધુઓ માટે જમવા વગેરેની ગોઠવણ સ્થાનિક મેમ્બરો પૈકી કેટલાકે પોતાના ખર્ચે કરવાની રાખી હતી. કામકાજની શરૂઆત થતાં વડોદરાવાળા માસ્તર પુરૂષોત્તમદાસે શ્રી ઉમાદેવીની કૃપા ઇચ્છનારૂં મંગળાચરણ ગાઇ સંભળાવ્યા બાદ શેઠ પ્રાણસુખભાઇએ સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ તરિકે પધારેલા સર્વે બન્ધુઓનો આભાર માન્યો હતો અને ત્યારબાદ મંડળના ઉદ્દેશ વગેરે સમજાવી. મે. ડોકટર સાહેબને પ્રમુખપદ સ્વીકારવાની વિનંતી કરવાની દરખાસ્ત કરી હતી. તેને ટેકો આપતાં મંડળના ઓરગેનાઇઝીંગ સેક્રેટરી મી. માણેકલાલે જણાવ્યું કે મારામિત્ર પ્રાણસુખભાઇએ જે દરખાસ્ત કરી છે તે એક સામાન્ય રીતિની પદ્ધતિ છે. કદાચ તે ન માનીએ તોપણ જ્ઞાતિમાંથી સર્વાંશે લાયક પ્રમુખ આપણે સોધવા બેસીએ તો છેવટે આપણે તેમનાજ શર્ણે જવું પડે એમ હું કહી શકું છું. આપણો જે ઉદ્દેશ છે તેને બરાબર સમજનાર અને વર્તનમાં આણનાર એક સત્ય સુધારક અને સાચા વિદ્વાન તરિકે જ્ઞાતિમાં ડૉ. પિતામ્બરદાસજ પહેલા છે. તેમના ગુણની પ્રશંસા કરવી કે ઓળખાણ આપવી તે આયનો બતાવી ચંદ્રસૂર્યને ઓળખાવા સમાન છે. આપણે બીજા ગમે તેને શોધી કાઢીએ તોપણ તેમની લાયકાત કોઇમાં મળશેજ નહિ, છેજ નહિં. હું જે કહું છું તે માત્ર કથન નથી પરંતુ સત્યજ છે એટલે દરેક બન્ધુઓ શેઠ પ્રાણસુખભાઇની દરખાસ્તને જોરથી વધાવી લેશો. તાળીઓના અવાજ વચ્ચે મે. ડાકટર સાહેબે પ્રમુખની જગ્યા લીધા બાદ શેઠ પ્રાણસુખભાઇએ તેમને હાર તોરા અર્પણ કર્યા હતા અને પ્રમુખ સાહેબે પોતાનું તૈયાર કરેલું ભાષણ જે સભામાં વહેંચવામાં આવ્યું હતું તેનાં વાક્યો અને સિદ્ધાંતને અનુસરી વિદ્વતા અને અનુભવથી ભરપુર યુવકોના ઉત્સાહમાં જીવન રેડનારૂં અસલ ભાષણ વિવરણ રૂપે કર્યું હતું. ભાષણના કેટલાક મુદ્દાઓ સમજાવતાં તેમણે નીચેની મતલબનો ઉમેરો કર્યો હતો.

બ્રીટીશ પ્રજા પહેલાંના કાળમાં તદ્દન અજ્ઞાન અને જંગલી જેવી હતી આજે તે વિદ્યાથી દુનિયામાં આગળ વધી ગઇ છે અને આપણા ઉપર રાજ્ય કરે છે. આપણા લેવા પાટીદાર બંધુઓ આપણા કરતાં કેટલા આગળ વધેલા છે? તેનું કારણ આપણા કરતાં તેમનામાં ભણેલા વધારે છે અને છે તેઓ આપણા કરતાં ઘણું ભણેલા છે. આપણામાં જેઓ ભણેલા છે અને આગળ વધેલા છે. તેમની એ ફરજ છે કે જેઓ પછાત છે તેમનો હાથ ઝાલી તેમને વિદ્વાન બનાવી આગળ લાવવા જોઇએ અને એજ સ્થીતી અત્યારે

ઇચ્છવા યોગ્ય છે. વિદ્યામાં આગળ વધીશું ત્યારેજ ખેતીવાડીની પણ આબાદી થશે, આપણામાં જે ગરિબાઇને લીધે ખાવા પિવાનું તેમજ કપડાં વગેરે નથી મળતું તે પણ ત્યારેજ પ્રાપ્ત થશે. જેઓ ભણેલા નથી તેમનામાં જ્ઞાન નથી તેમ અક્કલ પણ હોતી નથી, સદ્‌વિદ્યાને લઇનેજ માણસ આગળ આવી શકે છે. ભણવા છતાં જેઓ આગળ આવી શકતા નથી, જેઓ જ્ઞાતીબંધુઓના હાથ ઝાલી ઉપર લાવી શકતા નથી એ વિદ્યા નથી પણ અવિદ્યા છે. આપણી સમાજના ઘણા ભાઇઓ–જેઓ પછાત છે તેમને આગળ લાવવા ઘણા પ્રયત્નો કરે છે, તેમ તમે યુવકોએ પણ આજે મેળાવડો કર્યો છે તેના લીધે આ શહેરમાં તો ઘણી ચળવળ થઈ છે. તમારા મંડળ વિષે ઘણા લોકો મને પુછવા આવ્યા હતા. તેમને મ્હેં કહ્યું છે કે જ્ઞાતિની જે સમાજ છે તેનો આ એક ફાંટો છે. યુવકોની આ સભા છે અને ઘણો સારો ઉદ્દેશ છે. તે સાંભળી ઘણાજ ખુશી થયા છે. પ્રથમ જે તીખી લાગણી કેટલીક અસમજને લીધે હતી તે હમણાં નથી, તે મારા જોવામાં આવી નહિ એટલે તમે પોતાના પુરૂપાર્થ વડે જેટલું કરવા માગશો તેટલું સારા પ્રમાણમાં થઇ શકશે મને સંપૂર્ણ ખાત્રી છે કે તમે ફત્તેહમંદ થયા સિવાય રહેશો નહિ. હું નાનો હતો ત્યારે અમે એક ગુજરાતમાં સભા સ્થાપી હતી. શ્રેયસાધક અધિકારી વર્ગવાળા શ્રીયુત છોટાલાલ તેના પ્રમુખ હતા હું વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ હતો. તે વખતે અમે માત્ર ૨૦–૨૨ જણ હતા. આજે જુઓ તે અધિકારી મંડળ કેટલું મોટું અને શ્રેયષ્કર નીવડયું છે, અમારે મતભેદ પડયો હતો અને કાર્ય પ્રસંગે જુદા પણ પડયા હતા છતાં તે વખત કરતાં આજે બસો ગણા મેમ્બરો તેમાં છે અને ઘણા વિદ્વાન અને ઉત્સાહી છે. તમે પણ ખંતથી કાર્ય કરશો અને હિમ્મત રાખશો તો તે સ્થીતીએ પહોંચશો. અમે મહેનત કરીશું તેનો લાભ પણ તમારેજ લેવાનો છે કદાચ અમે તમારૂં હીત ન કરી શકીએ તોપણ તમે જો કાર્ય ચાલુ રાખશો તો ફત્તેહજ થશે. તમે જે મહેનત કરશો તેનાં ફળ ઘણાં મીઠાં આવશે તે તમે ચાખશો અને પ્રજાને પણ ચખાડી શકશો.

વિદ્યા પ્રાપ્ત કર્યા સિવાય કોઇની ઉન્નતિ થતી નથી, ઘરસંસાર પણ નિષ્ફળ નિવડે છે એટલુંજ નહિં પણ એક સારી પ્રજા અથવા નેશન તરિકે ઓળખાવા માટે વિદ્યાની મોટી જરૂરીઆત છે, તેના સિવાય દરેક પ્રજાની પડતી થવા માંડે છે. જેમ આપણી થઇ છે તેમ. ભણતર એટલે વિદ્યા નથી. ઘણી ઉચ્ચ કેળવણી કોલેજોમાં પ્રાપ્ત કરી ધંધા રોજગાર અને જ્ઞાનનો જ્ઞાતિમાં ફેલાવો કરવો તેનું નામ વિદ્યા પ્રાપ્ત કરી કહેવાય. ધર્મશાસ્ત્રોમાં મનુમહારાજે જે આજ્ઞા કરી છે તેને અમલમાં મુકવી તેનું નામજ ભણતર કહેવાય. વિદ્યા ભણીને અભિમાની થવું કે ઉદ્ધત અને અતડાપણું રાખવું એ વિદ્વાનનું લક્ષણ નથી. સત્ય અને નમ્રતા જેનામાં હોય તેજ ખરો ભણેલો છે. પોતાના ભાઇ ભાંડુ, કુટુંબી અને જ્ઞાતિબંધુઓને પોતાના જેવી સ્થીતીએ લાવવા પ્રયત્ન કરે તેનું નામ ખરી વિદ્યા છે. આ પ્રકારની વિદ્યા ઉપર આપણો આધાર છે તે આવશે ત્યારેજ આપણી ઉન્નતિ થશે અને તે લાવવા માટે તમારામાંના દરેક યુવકે ખંતથી તનતોડ પ્રયત્ન કરવો જોઇએ. ત્યારબાદ બાળલગ્ન વિષે બોલતાં વિદ્યા પ્રાપ્ત થઇ શકતી નથી તે સમજાવ્યું હતું. ભણેલાઓ કેમ દુઃખી થાય છે અને ઘરસંસારમાં હેરાનગતિઓ પડે છે તે લગ્નપ્રથાનુંજ કારણ છે એમ સમજાવતાં કહ્યું હતું કે આપણી જ્ઞાતિમાં માબાપો પોતાનાં બાળકને મિથ્યા મમત્વ અને

ખોટી લાજ આબરૂ રાખવા ખાતર મહાન ખાડામાં ડૂબાવી દે છે. આવાં મા બાપને માણસ કહેવા કે રાક્ષસ? નઠારામાં નઠારૂં કૃત્ય રાક્ષસનું છે તેનીજ ઉપમા તેમને આપવી જોઇએ, પાંચ વર્ષ જેટલાં પણ મોટાં થવા દઇ પરણાવાની ઇચ્છા કરે તેવાતો માત્ર ૨૫, બાકી ૭૫ ટકા ધનના લોભે ચાંલ્લો આવે તો નિર્વાહ ચાલે એવી લાલસા વાળા હોય છે. આ રિવાજથી ઘણાં કુટુંબો શહેરમાં પાયમાલ થઈ ગયાં છે અને બાળલગ્નની પ્રથાથી તો આખી જ્ઞાતિ આજે અધોગતિ ભોગવે છે, દરેક પ્રકારનો વિચાર કરતાં છોકરો ૨૫ અને છોકરી ૧૮ વર્ષે સંસાર માંડવા યોગ્ય ગણાવાં જોઇએ. આ પ્રકારે સુધારો થશે ત્યારેજ આર્ય પ્રજાની ઉન્નતિ થવી છે. ૨૦ વર્ષની ઉમર પછી ક્ષયનો રોગ લાગુ પડતો નથી. આપણી જ્ઞાતિમાં શરીરના બાંધા કાચા હોવાથી ઘણા પ્રકારના ક્ષય લાગુ પડે છે. માટે ભાઇઓ! બાળલગ્નનો રિવાજ નાબુદ કરવામાં તમે સગા બાપની પણ શરમ રાખશો નહિ તેને જડમૂળથી ઉખેડી નાંખવા તનતોડ મહેનત કરશો. પોતાના બાળકને કોઇ ચુંટી ખણે તો તેની સાથે મા બાપ લઢી મરે છે, પણ પોતાનાજ હાથે લક્ષ્મી અને આબરૂના લોભે માબાપો સંતાનોના ગળે બાળલગ્ન રૂપી છરા ફેરવતાં વિચાર કરતાં નથી. આ કૃત્ય તદ્દન નિર્દયતા ભરેલું છે. આપણી કોમ પડતી થઇ તેનું એક દૃષ્ટાંત રોમ શહેરના ઇતિહાસને લગતું છે. જાહોજલાલી ભરેલા રોમ શહેરના વતનીઓને વાઘ, માણસને કેમ ફાડી ખાય છે તે જોવાની ઇચ્છા થઇ! તે વખતે ઉપદેશ આપનારા મહાત્મા, ક્રાઇસ્ટના ચેલાઓ મુઠીભર હતા. કોલીસીઅમ થીએટરમાં ત્રીશ હજાર માણસોની બેઠક થતી. ત્યાં એમને એકે એક વાઘ પાસે છોડવામાં આવતા અને સઘળા ઉપદેશકોનો તે પ્રમાણે રોમની પ્રજાએ નિર્દયતાથી ઘાત કરાવ્યો હતો તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે દુનિયામાં સર્વોપરી પદ ભોગવતું તે વખતનું રોમશહેર અધોગતિના ઉંડા ખાડામાં જઇને પડયું. આ દૃષ્ટાંતથી મારે તમને યુવકોને એટલુંજ કહેવાનું છે કે આવો તમાસો જોનારા અને ફાડી ખાનારા વાઘ જેવા નિર્દય માણસો તમારા સામે આવે ત્યારે એક બીજાનો હાથ પકડી સાથે ઉભા રહેજો, કમર કસી સામે થજો છેવટે તમારોજ જય થશે. (તાળીઓ) આખી કોમ લુટાય છે, તેનું રક્ષણ કરનાર તમારા જેવા માત્ર ૫૦ સોલજરોજ છો તેમને તમે એવી રીતે પાથરી દો કે અજ્ઞાનને સમજાવી વિદ્યાનો વધારો કરવા પુરૂષાર્થ કરે અને બાળલગ્નને જડમૂળથી ઉખેડી નાંખે. ત્યારબાદ લગ્નની મહત્તા વિષે સપ્તપદીનો સાર પોતાના ભાષણમાંથી વાંચી બતાવાનું મી. માણેકલાલને કહેતાં તેમણે તેમ કર્યું હતું અને બાકીના ભાષણનું વિવરણ પોતે ફરીથી કરી સમાપ્ત કર્યું હતું. તેમનું ભાષણ પુરૂ થતાં મંડળ તરફથી પસાર કરવાના ઠરાવો પૈકી ૧લો ના. શહેનશાહ પ્રત્યે વફાદારીનો. ૨જો શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારનું દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છવાનો અને ૩જો રા. બ. ગોવીંદભાઇને અભિનંદન આપવાના ઠરાવો મે. પ્રમુખ સાહેબ તરફથી રજુ થતાં પસાર થયા હતા.

ઠરાવ ૪ થો—મી. રામચંદ્ર જમનાદાસે રજુ કર્યો અને મી. કુવરજી ભાઇજીદાસે અનુમોદન આપતાં સર્વાનુમતે પાસ થયો હતો.

" કડવા પાટીદાર કોમ મુંબાઇ ઈલાકાની ખેડુત પ્રજાનો મોટો ભાગ છે અને સરકારની રેવન્યુમાં મોટો ફાળો આપે છે, છતાં હમેશ ગરીબ અને અજ્ઞાન દશામાં દિવસો વિતાવે છે તે સત્ય તરફ આ મંડળ, ના. મુંબાઇ સરકારનું ધ્યાન ખેંચે છે અને આશા

રાખે છે કે મફત શિક્ષણનું ધોરણ કેટલેક અંશે દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તેને સંપૂર્ણ રીતે મફત અને ફરજિયાત કરી જલદી અમલમાં મૂકવામાં આવશે ”

ઠરાવ ૫ મો—ખેતીવાડીના ઉદ્યોગને ખીલવવા સારૂ આ મંડળ ના. મુંબાઈ સરકારને અને ના. વડોદરા સરકારને જીલ્લાવાર ખેતીવાડીની પ્રયોગ શાળાઓ ઉઘાડી ખેડુતોના છોકરાઓને ખેતીવાડી શિક્ષણનાં સાધનો પૂરાં પાડવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

ઉપરનો ઠરાવ ગણપતપુરા વાળા મી. છોટાભાઇ રાયજીભાઇએ રજુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે “ હિંદનો આધાર ખેતી ઉપર છે બીજા હુન્નર ઉદ્યોગ તો હજુ હિંદમાં નથી. અમેરિકાદિ દેશોમાં ખેતીને માટે ઘણું કરવામાં આવ્યુ છે. પણ અહીં કાંઈ કરવામાં આવ્યું નથી તે ઘણી દિલગીરીની વાત છે. મુંબાઇ ઇલાકામાં ખેતીવાડીની ફક્ત એકજ કોલેજ છે અને તે પણ પૂનામાં! ખેડુતોના ગરીબ છોકરા ત્યાં ભણાવા જવાનું ખર્ચ કયાંથી લાવે? તે માટે આપણે ના. ગાયકવાડ સરકારને તેમજ ના. મુંબાઈ સરકારને વિનંતિ કરવાની કે, સ્થળે સ્થળે ખેતીવાડીની પ્રયોગશાળાઓ કાઢે અને ખેતીનો સુધારો કરે.

આ ઠરાવને અનુમોદન આપતાં કેરાળાવાળા રા. રા. હરિલાલ જગજીનવદાસે કહ્યું હતું કે “ હિદમાં ખેતી કરનારની સંખ્યા ઘણીજ મોટી છે અને તે કરતાં ખેતી ઉપર જીવન ગુજારનારની સંખ્યા વધારે છે. જેના ઉપર દેશની વસ્તીના મોટા ભાગનો આધાર છે તેને માટે જો કાંઇ ન કરવામાં આવે તો તે કેવળ અન્યાયજ છે. જેમાંથી સરકારને સહુથી વધારે પેદાશ થાય છે તેને માટે તે બહુજ નાની રકમ ખર્ચે છે. માટે આપણે આ ઠરાવથી વિનંતી કરીએ છીએ કે સરકાર ખેતીવાડી ખાતા માટે વધુ પૈસા ખરચે અને ઠેકાણે ઠેકાણે ખેતીવાડીની શાળાઓ ઉઘાડે.

ઠરાવ ૬ ઠો—જ્ઞાતિમાં અંધ પરંપરાના ચાલતા બાળલગ્નના બુરા રિવાજથી આપણે ધર્મ કર્મથી ભ્રષ્ટ થઇ દુઃખી સ્થીતિમાં આવી પડયા છીએ એમ માની આ મંડળ તે પ્રત્યે સંપૂર્ણ દીલગીરી અને તિરસ્કારની નજરે જુએ છે અને ખાત્રીથી માને છે કે જે માબાપો પોતાનાં (ધોડીએ) હીંચતા બાળકોને લગ્ન બંધનમાં નાખે છે તેઓ તેમના કટ્ટા દુશ્મનનું કાર્ય કરે છે અને દરેક જ્ઞાતિબંધુ મોટી ઉમરનાં શાસ્ત્રોક્ત લગ્ન વિધિસહ કરવાની જ્ઞાતિમાં પડેલી પ્રથાને ઉત્તેજન આપવામાં ધર્મ સમજશે

ઉપરનો ઠરાવ રજુ કરતાં મી. ગોવીંદલાલ ત્રીકમલાલે બાળલગ્નથી થતાં નુકશાન ટુંકામાં સમજાવ્યાં હતાં અને જે માબાપોએ પોતાનાં બાળકોને મોટી ઉમરે પરણાવવાના ઇરાદાથી ગયાં લગ્નમાં કુંવારા રાખ્યાં હતાં તેમને ધન્યવાદ આપ્યો હતો. ઠરાવને મી. બાલાભાઇ મોતીલાલે અનુમોદન આપતાં સર્વાનુમતે પાસ થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો

ઠરાવ ૭ મો—મી. માણેકલાલે રજુ કર્યો હતો.

“ કડવા પાટીદારે જ્ઞાતિમાં શાસ્ત્રોક્ત પદ્ધતિએ લગ્ન કરવાની પ્રથા શરૂ થઇ ચૂકી છે અને તેથી આ મંડળ ના. ગાયકવાડ સરકારને બાળલગ્ન પ્રતિબંધક નિબંધ અમારી કોમને સંપૂર્ણ રીતે લાગુ પાડવા આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરે છે.

તેમણે જણાવ્યું હતું કે “ જ્ઞાતિમાં ઘણાં ગાયકવાડી રાજ્યના ગામોમાં છુટાં લગ્ન થવા માંડયાં છે એટલે હવે બાળલગ્નના કાયદામાં ના. ગાયકવાડ સરકારે જે છુટ મુકી

છે તે કાઢી નાખવી જોઇએ. જ્યાં સુધી ૮ મી કલમની ક રકમ છે ત્યાં સુધી કાયદો નકામા જેવોજ છે. ઠરાવને ટેકો આપતાં શેરથાવાળા મી. ધર્માભાઇ ત્રીકમદાસે જણાવ્યું કે "આપણાં લગ્ન ૯ અને ૧૧ વર્ષે આવે છે એમ સમજી ના. ગાયકવાડ સરકારે મુકેલી છુટનો લાભ લઇ ઘણાં માબાપો પોતાનાં બાળકોને નાનપણમાં બાળલગ્નની બેડી પહેરાવે છે, કાયદો બરોબર બજવાતો નથી. હું પાટણ હતો તે વખતે એક ગૃહસ્થને ત્યાં લગ્ન હતાં. તેમાં બાળકો નાની ઉમરનાં હતાં પણ લાગવગથી રજા મેળવી હતી અને તે લગ્ન પ્રસંગે મોટા મોટા અમલદારોએ પણ હાજરી આપી હતી. આપણા મંડળના મેમ્બરોએ જ્યારે જ્યારે બાળલગ્નના કાયદાનો અયોગ્ય રીતે ભંગ થાય ત્યારે ત્યારે તેને માટે બનતા ઉપાયો લેવા જોઇએ.

ઠરાવ ૮ મો—છુટાછેડા, છુટકા અથવા લખણાના નામે પ્રચલિત અતિ શરમ ભરેલા નાલાયક રિવાજ પ્રત્યે આ મંડળ સંપૂર્ણ તિરસ્કારની દૃષ્ટિએ જુએ છે અને તે દુષ્ટ રિવાજનો અંત લાવવા દરેક બંધુને આગ્રહ પૂર્વક સૂચના કરે છે.

ઉપરનો ઠરાવ મી. પોચાભાઇ જીવાભાઈએ રજુ કર્યો હતો અને મી. નગીનભાઇએ ટેકો આપ્યો હતો.

ઠરાવ ૯ મો—કન્યાવિક્રયના અઘોર પાપી રિવાજ તરફ આ મંડળ શરમભરી દૃષ્ટિએ જુએ છે અને માને છે કે ખેડુતોની કંગાળ દશા આજ પાપી રિવાજનું પરિણામ છે. તેમજ શહેરના વિભાગોમાં કન્યાપક્ષની ગરજનો લાભ લઇ માત્ર સંબંધ જોડવા ખાતર ચાંલ્લા અને કરીઆવરને નામે મોટી રકમો કઢાવવાનો રિવાજ છે તે ઉભયપક્ષને હાની કારક છે તેથી જે જે વિભાગોમાં આ રિવાજો ચાલતા હોય ત્યાંથી તેમને તિલાંજલી આપવા દરેક બંધુને ખાસ વિનંતિ કરે છે.

ઉપરનો ઠરાવ શેરથાવાળા મી. નાથાલાલે રજુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે "કન્યાવિક્રય જેવું એકે મોટું પાપ નથી. બધાં પાપોનું શાસ્ત્રોમાં પ્રાયશ્ચિત છે પણ આ પાપનું નથી. દીકરી અને ગાય જ્યાં દોરે ત્યાં જાય ! જે માબાપો પોતાની દીકરીને પૈસાના લોભથી તેના ભલાનો વિચાર કર્યા વગર ગમે ત્યાં ખાડામાં નાંખે છે તે કસાઇનું કામ કરે છે. ધીક્કાર છે તેવા માબાપને ! શહેરના વિભાગમાં કુળવાનો રહે છે અને તેઓ કન્યાનાં માબાપને ઘણાં પજવે છે. તેમની સ્થતિ સારી હોય કે ન હોય તોપણ તેમની પાસેથી ચાંલ્લાની અને કરીઆવરની મોટી રકમ લે છે. કુળવાનને આ છાજતું નથી. કુળવાન હોય તે તો પોતાનાં સગાંની સાથે સારી રીતે વર્તે અને તેમનું સારૂં દેખાય તેમ કરે. તેને બદલે કેટલેક સ્થળે ઉલટુંજ કરવામાં આવે છે. ભાઇઓ ! આ ચાલ નુકશાન કારક છે માટે છોડી દેવો જોઇએ.

સાણંદવાળા મી. બાલુભાઇ પુરૂષોત્તમદાસે અનુમોદન આપતાં જણાવ્યું કે કુળવાનોનો દોષ છે તે સાચી વાત છે, પણ કન્યાના માબાપનો પણ દોષ છે. તેઓ જાણે છે કે તેમની દીકરીઓને દુઃખ પડે છે, અને તેમને પોતાને પણ ઘણી પજવણી થાય છે. તે છતાં તેઓ આંધળા થઇને પોતાની કન્યાઓને આવા માણસોને ત્યાં નાંખે છે. કુળવાનોમાં સારા હોય છે તેઓ આવું કરતા નથી. પણ સારા થોડાજ હોય છે. કુળવાનો કહેછે કે કન્યાના માબાપ આંધળા છે તે આપે તો અમે શા માટે ન લઇએ ? ભાઇઓ ! તેઓ

આંધળાં છે એમ માનો તો પણ તમારી ફરજ છે કે તમારે તેઓને રસ્તો બતાવવો જોઇએ, ભાઇઓ ! નઠારા રિવાજ જશે તોજ સુખી થવાશે. માટે આ રિવાજને તજો.

ઠરાવ ૧૦ મો—મરણ પાછળ થતાં (પ્રેતભોજનો અધર્મ યુક્ત હોય છે તે તરફ આ મંડળ પોતાની ના પસંદગી જાહેર કરે છે, અને તે બંધ કરવા કરાવવા દરેક જ્ઞાતિ-બંધુને ભલામણ કરે છે. વિશેષમાં શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે હાલ તુરતને માટે ન્યાતવરા અટકાવવા કાયદો કર્યો છે તેને આ મંડળ વધાવી લે છે અને તેઓશ્રીનો આભાર માને છે.

ઉપરનો ઠરાવ મે. પ્રમુખસાહેબે રજુ કર્યો હતો અને સર્વાનુમતે પાસ થયો હતો.

ઠરાવ ૧૧ મો—મનુષ્ય જીવનની સાર્થકતા માટે વિદ્યાએ અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે તેમજ ઉત્તમોત્તમ શક્તિ છે. તેથી દરેક યુવક બંધુને આ મંડળ વિનવે છે કે પોતાને યોગ્ય કેળવણી લેવાના માર્ગ શોધી ચાલુ રાખવા તેમજ પોતાનાં પુત્ર-પુત્રીઓને આ અમૂલ્ય બક્ષીસની લ્હાંણ:વહેંચવામાં પોતાનો ધર્મ અને સ્વાર્થ રહેલો સમજવા સૂચના કરે છે.

આ ઠરાવ મી. છબીલદાસે રજુ કરતાં વિવેચન કર્યું હતું કે "કેળવણી ત્રણ પ્રકારની ગણાય છે. શારીરિક, માનસિક, નૈતિક. આપણાં બાળકોમાંથી ઘણાં ગામડાંમાં રહેતાં હોવાથી તેમને શારીરિક કેળવણી આપોઆપ મળી જાય છે. કેળવણી છતાં પણ તેઓ દુર્બળ હોય છે. કારણ ફક્ત બાળલગ્ન ! તેને દૂર કરો એટલે તમારાં બાળક મલ્લ જેવાં થશે. તેને દૂર ન કરો ત્યાં સુધી તો તેમને તમારે કસરત કરાવવી પડશે. માનસિક કેળવણીમાં અત્યારે નિશાળોમાં લેવાતી કેળવણી ગણાય છે. આપણામાંથી ઘણાજ થોડા ભણેલા હોય છે ભણવાથી ઘણા ફાયદા થાય છે તે તો આપણામાંના ઘણાએ પ્રત્યક્ષ જોયા છે. વાણીઆ છેતરી ન જાય સીપાઈ સપરાં અને અમલદારો ધમકાવી ન શકે, તે તો વિદ્યાના પ્રતાપેજ. શાસ્ત્રીય દૃષ્ટિએ જુઓ તો એક શ્લોકમાં કહ્યું છે કે:—

विद्या ददाति विनयं विनयाद्याति पात्रताम्
पात्रताद्धनमाप्नोति, धनाद्धर्मं ततः सुखम् ॥

વિદ્યાથી વિનય આવે છે. વિનયથી પાત્રતા આવે છે એટલે જ્યાં ત્યાં માન મળે છે. માણસ પાત્ર થાય છે એટલે ધન પ્રાપ્તિ થાય છે અને ધનથી ધર્મ થઇ શકે છે, ધર્મ કરવાથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

ભાઇઓ ! સુખ કોને વહાલું નથી. સુખને માટે આપણે ઘણાં ફાંફાં મારીએ છીએ પણ આ એક સહેલો ઉપાય જેમાં આપણોજ સ્વાર્થ છે તે કરતા નથી.

આ ઠરાવને સરખેજવાળા માલજીભાઇએ ટેકો આપતાં સર્વાનુમતે પાસ થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૧૨ મો. યુવકોનું આ મંડળ પોકાર કરે છે કે આપણી જ્ઞાતિ ઘણીજ અ-જ્ઞાન તેથી પછાત છે છતાં પણ વિદ્યાવૃદ્ધિને અર્થે જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓને માટે **શ્રી કડવા પાટીદાર હિતવર્ધક મહામંડળ** જેવી અગત્યની અને ધનવાન સંસ્થાએ પોતાની સ્થીતિ પ્રમાણે સાધનો પુરાં પાડયાં નથી; તેમજ તેનો વહીવટ વિદ્યાર્થીઓના હિતાર્થે અસંતોષ ઉપજાવે તેવો છે તેથી આ મંડળ તે સંસ્થાને અરજ કરે છે કે, ચાલુ વહીવટમાં તરત ફેરફાર હાથ ધરી વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરવાનાં દરેક પગલાં ભરે. આ મંડળ લક્ષમાં

માને છે કે વીરમગામ, વડોદરા, સુરત, મુંબાઈ અને કાડીઆવાડનાં અગત્યનાં સ્થળે વિદ્યાર્થી આશ્રમો તુરતમાં ખોલાવાં જોઇએ જેથી ત્યાં હાલના વિદ્યાર્થીઓની અગવડ દૂર થઈ વધારે બંધુઓ કેળવણી લેવા શક્તિમાન થઈ શકે તે કારણસર ઉક્ત સંસ્થાને તેમજ જ્ઞાતિના તમામ વિદ્વાન અને ધનવાન બંધુઓને આ મંડળ નમ્રતા પૂર્વક વિનંતી કરે છે.

આ ઠરાવ રજુ કરતાં ગણુપતપુરાવાળા રા. છોટાભાઇએ મહામંડળના ઉદ્દેશો વાંચી સંભળાવ્યા હતા અને તેમ કર્યા બાદ તે ઉપર વિવેચન કરતાં જણાવ્યું કે—ખેતીવાડીની ઉન્નતિ કરવાનો મહામંડળે ઉદ્દેશ રાખ્યો છે પણુ તે માટે તેણે તો કંઇજ કર્યું નથી! કોઇ પણ સરકારનું ધ્યાન ખેંચ્યું નથી કે તેણે ઘણી વખતે ખેડુતો પૈસાની અગવડમાં હોય છે તેમને વ્યાજે નાણાં ધીરવાં જોઇએ તે પણ કર્યું નથી, તો કયા પ્રકારે તે ઉન્નતિ કરશે તે સમજાતું નથી. ખેડુતોને મદદ કરશે એમ સમજી પૈસા આપનારે કયા પ્રકારની આશા રાખવી ? મારૂં એટલું તો કહેવું છેજ કે સરકારો પાસે જઇને આ મહામંડળ કાંઈ મદદ મેળવી શકે નહિ કારણુ બધા સંયોગો એવાજ પ્રકારના છે તો તેણે પોતે ખેડુતોની ક્રેડીટ પ્રમાણે પૈસા ધીરવાની શરૂઆતતો જરૂર કરવી. પૈસા ઘલાવાની બીક બીન અનુભવની વાત છે. સહકારી મંડળ સ્થાપવાની સમાજ બુમ માર્યા કરે છે તે કાર્ય મહામંડળ હાથ ધરસે તો આવક સારી થસે અને ફંડ વધશે. કેળવણીને માટે તેણે અમદાવામાંજ એક બોર્ડિંગ ખોલી છે, બીજાં સ્થળે ઉઘાડવાનું લખવામાં આવે છે ત્યારે સવડ નથી એવો જવાબ મળે છે. જ્યારે મહામંડળ જેની પાસે લગભગ લાખ રૂ. જેટલી રકમ છે તેને સવડ નહીં હોય તો બીજા કોને હશે ! સુરતમાં પાટીદાર બોર્ડીંગ છે તેની પાસે જુજ ફંડ છે છતાં તેની બોર્ડિંગ કેવી સરસ ચાલે છે !

આ ઠરાવને અનુમોદન આપતાં મી. માણેકલાલે જણાવ્યું—જરૂર જોઇતી છુટથી તે સંસ્થા જ્ઞાતિહિત માટે પૈસા વાપરતી નથી, જે વ્યાજ આવે તેમાંથીજ વાપરવાનો ઠરાવ કર્યો છે ! હું જાણું છું ત્યાં સુધી તો મહામંડળ વ્યાજનો પણ છુટથી ઉપયોગ કરતું નથી અને બચાવે છે. ફંડની સ્થીતી નભાવી રાખવા કે સુધારવા હાલના વખતમાં આ રીત ઘણી પચ્છાત રાખનારી છે. વ્યાજ આવે તેમાંથી પણ અમુકજ રકમ વાપરવી આ પ્રથા શા માટે રાખી હશે તે હું જાણતો નથી તેમ આ ઠરાવ વિષે મને બોલવાની ફરજ પાડી છે તે એટલા માટે મ્હેં સ્વીકારી છે કે, ઘણા લાયક વિદ્યાર્થીઓને મદદ વગર અભ્યાસ છોડી દેવો પડે છે. કોઇ મરી જાય તેમની પાછળનાં જમણ ! દૂધ જેવા પદાર્થો વગેરે જાતની ધર્માદા કરેલી વસ્તુઓ બોર્ડિંગ સ્વીકારે અને તે બોર્ડીંગનાં બાળકોને જમાડી વિદ્યા સંપાદાન કરાવાય ! આ બાળકો કેવાં નીકળશે ! કેટલી શરમની આ વાત છે ! હુ ધારૂં છું કે "અન્ન તેવો ઓટકાર" એ ઘરડાની કહેવત સાચી હોય તો તેમ કરવું એ એક પ્રકારનું પાપ છે. એવાં દાન સ્વીકારનાર ઋષીકૂળોની થયેલી સ્થીતી આજે મહામંડળના કાર્યવાહકોથી કાંઇ અજાણી નહિં હોય ! બોર્ડીંગમાં ફી આપી મુકનાર છોકરાંનાં માબાપોનું આ તરફ ખચીત દુર્લક્ષ લાગે છે. મ્હેં કેટલીક બોર્ડીંગ અને ફંડ જોયાં છે આપણા જેવી સારી શરૂઆત કોઇની નહોતી. પરંતુ સારી શરૂઆતવાળા આપણી જ્ઞાતિના ફંડવાળુ મહામંડળ આજે કંઇ કરી શક્યું નથી. હું ધારૂં છું એટલી બધી અવિદ્યા આ મંડળના કાર્યવાહકોમાં નથી છતાં આ પરિણામ કેમ આવ્યું હશે તેનો વિચાર મંડળ કરશે તો હું તમને

અને તેમના કાર્ય વાહકો પૈકીના આપણા મે. પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માનીશ. તેમણે મને કહ્યું છે, “અમે બોર્ડીંગમાં સુધારા કરવાના છીએ અને થોડા વખતમાં બધું સારૂં થઈ જશે.” હું ઇચ્છુ છુ કે તેમ થાઓ તે સાથે એ પણ મારી નમ્ર વિનંતી છે કે, કામ કરવું પડશે, મહેનત પડશે અન્ય સંસ્થાઓ કેમ ચાલે છે તેનો તપાસ કરી છુટથી ૧૦ વર્ષની અંદર તે પૈસાનો ઉપયોગ થઇ જાય તેવી ગોઠવણ કરશો તો ઘણા શહેરીઓ આપણી જ્ઞાતિ ઉપજાવી શકશે અને તે રકમ ખર્ચાતાં ફંડ અને સંસ્થા મરી નહીં જાય પણ જીવતી થશે. **જો ૮૦ હજાર જેવી રકમમાં હાલની સ્થીતીએ બોર્ડીંગજ ચલાવી શકાય તો મહામંડળે જે ઉદ્દેશો રાખ્યા છે તે માટે કેટલા કરોડ પૌન્ડનું ફંડ જોઈએ !** હાલની પ્રગતિએ કેટલા કરોડ વર્ષેએ ઉદ્દેશ ફળીભૂત થાય તેનો હિસાબ ગણવામાં આવશે તો મારી વિનંતીમાં કેટલું સત્ય છે તે સમજાયા સિવાય રહેશે નહિં. છુટથી ઉપયોગ કર્યા સિવાય આવી સંસ્થાઓમાં પૈસા આવતાજ નથી એ સત્ય તો ગમે તેને પુછશો તે કહેશે. ભાઇઓ ! મારે અને પ્રમુખ સાહેબને વિદ્યાનાં સાધનો જ્ઞાતિના યુવકોને પુરાં પાડવા વિષે વાતચીતના જે ખુલાસા થયા છે તે ઉપરથી કહું છું, આપ મહામંડળ અને પ્રમુખ સાહેબમાં વિશ્વાસ રાખશો અને જરૂર આ હીલચાલનું પરિણામ સારૂંજ આવશે એમ માનશો.

આ ઠરાવને વિ. અનુમોદન આપતાં મી. છબીલદાસેજણાવ્યું હતું કેઃ— મહામંડળ અને તેની સંસ્થા બોર્ડીંગ સાથે મારે ઘણો પરિચય પડયો છે. તેની અંદરની લગભગ બધી બાબતોથી હું જાણીતો છું. મારી પહેલાં બોલનારાઓએ તો ઉપર ઉપરની વાત કહી પણ હું તો આપને એ અનુભવની વાતો કહી બેસી જવાની રજા લઇશ. અત્રે એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે આ વર્ષે આપણી જ્ઞાતિમાંથી ૪–૫ જણ મેટ્રીકમાં પાસ થયા છે પણ તેથી નવાઇની વાત તો હું આપને જણાવીશ કે **છ સાત વર્ષથી ચાલતી બોર્ડીંગમાંથી આજ સુધીમાં મેટ્રીકમાં ફક્ત બેજ છોકરા પાસ થયા છે !** બોર્ડીંગમાં છોકરાઓની સંખ્યા તો સરેરાશ ૩૦ ઉપર રહેલી છે, છતાં આ પરિણામ આવે તેનું શું કારણ ? કારણ ફક્ત એટલુંજ છે કે છોકરો ભણતે ભણતે ઈંગ્રેજી છઠ્ઠા ધોરણમાં આવે એટલે તેને કોણ જાણે શાએ કારણથી અને કોઇ પણ રીતે તેને બોર્ડીંગમાંથી જતું રહેવું પડે છે. કાઢી મૂકવામાં આવે છે કે કેમ તે હું કહી શકતો નથી. અત્યારે બોર્ડીંગમાં જઇને જોશે તો માલમ પડશે કે ઉપલા ધોરણમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ તો જૂજ છે કોલેજમાં ભણનાર ભાગ્યેજ હશે. પહેલાં ગુજરાતી ભણતા છોકરાને બોર્ડીંગમાં દાખલ કરવામાં આવતા નહિ કેમકે તેમને ગામડામાં ભણવાની સવડ મળતી. અત્યારે ગુજરાતી ભણતા છોકરાઓને દાખલ કરવામાં આવે છે. કોણ જાણે અંગ્રેજ સરકારે અને ગાયકવાડ સરકારે નિશાળો ઉઠાડી મૂકી છે કે શું છે ? **ઉપલાં ધોરણમાં અને ખાસ કરી કોલેજોમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓને અમદાવાદ જેવાં શહેરો શિવાય ભાગ્યેજ બીજે ભણવાની સવડ હોય છે અને તેમનેજ માટે બોર્ડીંગ હોવી જોઈએ; નહિ કે ગુજરાતી અને ઇંગ્રેજી ૧, ૨, ૩ × × × ભણતાને માટે.** ઠરાવને વિશેષ અનુમોદન આપતાં મી. નગીનભાઇએ જણાવ્યું કે મારી પહેલાંના ભાઇએ કહી તે વાત સાચી છે. ઉપલા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ બોર્ડીંગમાં રહી શકતા નથી. વિક્રમ રાજાના

આસન ઉપર બેસનાર અલોપ થઇ જાય તેમ મોટા વિદ્યાર્થીઓની બાબતમાં પણ બને છે. ઉપલા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ સમજતા થાય છે એટલે અન્યાય ખમી શકતા નથી, સખતાઇ ખમી શકતા નથી. સજા કરવા કરતાં પ્રેમથી કામ લેવામાં આવે તો સારૂં પરિણામ આવે છે આ સૂત્ર બોર્ડિંગના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને માન્ય જણાયું નથી.

આ ઠરાવ સર્વાનુમતે પાસ થયેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. મે. પ્રમુખ સાહેબે મી. માણેકલાલ મારફત ખુલાસો કર્યો હતો કે " હું બોર્ડીંગને સુધારવા મારાથી બનતો પ્રયત્ન કરૂંછું અને કરીશ. પરંતુ કેટલાંક આંતરિક કારણોને લઇને હું ધાર્યું કરી શકતો નથી.

ત્યાર પછી નીચેનો ઠરાવ મે. પ્રમુખ સાહેબે રજુ કર્યો હતો. ઠરાવ ૧૩ મો આપણી જ્ઞાતિના ઉદારચિત ભાઇઓએ ઉદાર સખાવતો કરી છે અને ખાસ કરી શેઠ. ત્રીકમભાઇ ગોપાળજીએ જ્ઞાતિ બંધુઓના આરોગ્યને ખાતર આરોગ્ય ભુવન પુરૂં પાડ્યું છે તે માટે તે ગૃહસ્થોનો આ મંડળ આભાર માને છે.

ઠરાવ ૧૪ મો મી. માણેકલાલે રજુ કર્યો હતો અને તેને મી. છબીલદાસે ટેકો આપ્યો હતો.

શ્રી કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજ આપણી જ્ઞાતિમાં સંસાર સુધારાના ક્ષેત્રમાં જે સ્તુતિપાત્ર અને અતિ અગત્યનું કાર્ય કરી રહી છે તેને માટે સમસ્ત જ્ઞાતિ આભારી છે તે શ્રી સમાજની સાથે આ મંડળ સહાનુભૂતિ ધરાવે છે અને ભવિષ્યમાં તેની સાથે રહી કાર્ય કરવામાં પોતાની ફરજ સમજશે.

નીચેનો ઠરાવ મે. પ્રમુખસાહેબે રજુ કર્યો હતો.

ઠરાવ ૧૫ મો—આપણી જ્ઞાતિના ઉચ્ચ કેળવણી લેતા નીચેના વિદ્યાર્થીઓને (સ્વાશ્રયથી) પરીક્ષામાં મેળવેલી ફત્તેહને માટે તેમને અભિનંદન આપે છે અને ઇચ્છે છે કે તેઓ પોતાનો અભ્યાસ ખંતથી ચાલુ રાખશે.

પોમાટ બેચરદાસ લક્ષ્મીદાસ.	બી. ઇ.	છબીલભાઇ છોટાલાલ	પ્રીવીઅસ
અમીન રામચંદ્ર જમનાદાસ.	પહેલી. એલ. એલ બી.	પોપટલાલ ગુલાબદાસ	,,
મી. ગોવીંદલાલ ત્રીકમલાલ.	જુનીઅર. બી. એ.	રતીલાલ ચીમનલાલ	,,
મી. કાનજીભાઈ શીવાભાઈ.	,, ,,	બળદેવભાઇ ગોવિંદજી	,,
મી. બાપુભાઈ વી. ગામી.	,, ,,	રામચંદ્ર ચુનીલાલ	મેટ્રીક.
મી. માણેકલાલ ગોવિંદલાલ.	,, ,,	ત્રીકમલાલ માણેકલાલ.	,,
પટેલ મણીલાલ સી.	ત્રીજું વર્ષ એમ. બી. બી. એસ.		
આત્મારામ નારણદાસ.	ફર્સ્ટ ઇઅર બી. ઇ.	શાન્તિલાલ આત્મારામ	,,
લક્ષ્મીપ્રસાદ કેશવલાલ.	ઇંટર બી. એ. જી.	પુરૂષોત્તમ દલસુખરામ	,,
ત્રીભુવન શીવલાલ	,, ,,	પુરૂષોત્તમ રણછોડદાસ	,,
બળદેવભાઇ ચુનીલાલ દેશાઇ	ઇંટર આર્ટસ	પા. અંબાલાલ શીવલાલ.	,,

ઠરાવ ૧૬ મો—આપણને હરેક પ્રકારની જેમનાં તરફથી સંપૂર્ણ સગવડ પૂરી પાડવામાં આવી છે તે શ્રીમાન્ શેઠજી દુર્ગાપ્રસાદભાઇનો અને આ મંડળના આજના કાર્યમાં બહાર ગામથી સહાનુભૂતિ દર્શાવનારા તેમજ અત્રે પધારેલ જ્ઞાતિના સદગૃસ્થોનો આ મંડળ ખરા અંતઃકરણથી આભાર માને છે.

મી. માણેકલાલે ઠરાવ રજુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે જે સ્થળે હજારો જ્ઞાતિબંધુઓ ભેગા થતા હતા તેજ જગ્યાએ આજે આપણે શેઠ દુર્ગાપ્રસાદભાઇની કૃપાથી મળવા પામ્યા છીએ. તેઓ શ્રી તરફથી આપણને હરેક પ્રકારની જોઇતી મોં માગી સવડ પૂરી પાડવામાં આવી છે તેથી તેમના આપણે આભારી છીએ. બીજા સદ્‌ગૃહસ્થોએ આપણી તરફ સહાનુભૂતિ દર્શાવી છે તેથી તેમના પણ આપણે આભારી છીએ.

ઠરાવને મી. નગીનભાઇએ અનુમોદન આપ્યું હતું અને મે. પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માનવાનો ઠરાવ પસાર થયા બાદ તેમણે મહોત્સવ પ્રસંગે થયેલા કામકાજનો ઉપસંહાર કરી સભા બરખાસ્ત થયેલી જાહેર કરી હતી.

ફારગતી આપવામાં શૂરવીરોને સમર્પણ !

શ્રી. ક. પા. સુધારક યુવક મંડળના એક મેમ્બરનું સ્તુત્ય પગલું.

આપણી જ્ઞાતિમાં ચાલતા ફારગતી આપવાના દુષ્ટ રિવાજને લીધે હજારો જ્ઞાતિબાળાઓનાં જીવનમાં ધુળ મળે છે. હજારો માબાપો પોતાની પુત્રીઓના નિસાસાના ભોગ થાય છે. આ અક્ષમ્ય પાપ વહોરાવતા દુષ્ટ રિવાજથી આપણે ધર્મભ્રષ્ટ થઇએ છીએ. આપણીજ પુત્રીઓનું જીવન નષ્ટભ્રષ્ટ થતું જોઇ, તેમનાં આ રિવાજથી ઉત્પન્ન થતાં દુઃખો જોઇ, તેમની આંતરડી કકળતી જોઇ, તેમની આંખોમાંથી વહેતા આંસુના રેલા જોઇ, જો આપણે આ દુષ્ટ રિવાજનો નાશ કરવા પ્રયત્ન ન કરીએ તો આપણા જેવું દુષ્ટ, ક્રુર અને દયાહીન કોણ હોઇ શકે ? ગામડાં કરતાં શહેરમાં આ ચાલ વધુ પ્રમાણમાં પ્રચલિત જોવામાં આવે છે તેથી અમદાવાદમાંજ થોડા સમય ઉપરજ અમારા એક મેમ્બરના સંબંધમાં બનેલો બનાવ કંઈક વિશેષ ઉપયોગી અને બોધદાયક થઈ પડશે, જેના સંબંધમાં આ બનાવ બન્યો છે તે અમારા યુવક બંધુએ પોતે અનુભવેલી બાબતનો ચિતાર આપતો લેખ મોકલ્યો છે. કેટલીક વખતે તો એવું બને છે કે ફારગતીના કાગળમાં સહી કરનાર ફારગતી એટલે શું તે પણ સમજતા નથી. આ બાબત પણ તે લેખમાં ચર્ચેલી છે.

સ્વર્ગસ્થ સાક્ષર શ્રી ગોવર્ધનરામના નીચેના શબ્દોમાં;

"ફુટે ના તે નીભાવી લે, પડ્યું પાનું સુધારી લે"

જે બોધ સમાયેલો છે તે પ્રમાણે વર્તન કરવા માટે અમે અમારા આ યુવક બંધુને ખરા અંતઃકરણથી ધન્યવાદ આપીએ છીએ. આશા છે કે નીચેનો લેખ વાંચી સર્વે યુવક બંધુઓ તેમાથી બોધ લઇ પ્રસંગ પડે તો તે પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્ન કરશે.

જનરલ સેક્રેટરી. યુવક મંડળ.

ફુટા છેડાનો અધમ રિવાજ.

પ્રિય જ્ઞાતિબંધુઓ !

મારાથી થઈ જતા એક પાપમાંથી, મારા ઉપર આવતા કલંકમાંથી શ્રી ઉમીયા માતાની કૃપાથી હું બચી ગયો છું. મારા સંબંધમાં જે બનાવ બન્યો છે અને જે અનુભવ મને થયો છે તે હું આપ સમક્ષ વિનયપૂર્વક મૂકું છું.

અત્રે આપણી જ્ઞાતિમાં છુટાછેડાનો દુષ્ટ રિવાજ અધમમાં અધમ રિવાજ છે તેને દૂર કરવો જોઇએ. આપણી જ્ઞાતિના રિવાજ મૂજબ હું નાનો હતો ત્યારે પરણ્યો હતો

અને થોડાંજ વરસમાં રાંડયો હતો. ત્યાર પછી બીજી સ્ત્રી કરી. દૈવયોગે મારે અને તેને પ્રથમથીજ કેટલાંક કારણોથી અણબનાવ થયો. તે વાતને લગભગ વીસ બાવીસ મહીના વીતી ગયા, હા ના કરતાં છેવટે મેં ઉપર જણાવેલા અધમ રિવાજને મારૂં હથીયાર બનાવવા વિચાર કર્યો. તે હથીયારનો ઉપયોગ નિર્દોષ ઉપર થવાનો હતો. મને મારા વડીલોએ, મિત્રોએ અને જ્ઞાતિહિતેચ્છુઓએ ફારગતી ન આપવાની શિખામણ આપવામાં કાંઈ બાકી રાખી નહિ. પણ મેં તે ઉપર બીલકુલ ધ્યાન આપ્યું નહિ. છેવટે સામા પક્ષનાં માણસો આપણી જ્ઞાતિના રિવાજ મુજબ ફેંસલો કરવા આવ્યા. મેં ફારગતી આપવાની હા પણ કહી. કુટુંબમાં સર્વત્ર દિલગીરી ફેલાઇ રહી. પરન્તુ તેથી હું ડગ્યો નહિ. સામા પક્ષનાં માણસોને રાત્રિએ આવવા કહ્યું.

રાતે સામા પક્ષના માણસો ઉદાશ મને મારે ઘેર આવીને બેઠા. તે વખતે મારા સર્વ બંધુઓ તથા વડીલો ભેગા થયા અને એક રૂપીઆના સ્ટાંપ ઉપરે ઉદાશ ચેરે નિરૂપાયે ફારગતી લખવા બેઠા.

ફારગતી એટલે શું ?

ફારગતી એટલે શું તે ફારગતી ઉપર સહી કરનારામાંના ઘણાખરા સમજતા નહિ હોય. મને પણ ફારગતી એટલે શું તેનો ખ્યાલ પણ નહોતો. ફારગતી આપવામાં કેવું લખાણ થાય છે તેની પણ મને ખબર નહોતી. લખાણ પુરૂં થતાં મારા પિતાશ્રીએ મને સહી કરવા સૂચવ્યું. તેમાં શું લખ્યું છે તે જાણવાનું મને મન થયું તેથી મને એક જણે વાંચી સંભળાવી તેમાં જે લખ્યું હોય છે તે લખી બતાવવા હું રાજી નથી છતાં પણ મારા કેટલાક બંધુઓની ખાતર તે મારે અત્રે લખવું પડે છે. તેમાં નીચે પ્રમાણે લખ્યું હોય છે.

"તમારે ને મારે પતિપત્નીનો સંબંધ છે, અને તે આજથી તોડું છું. અને તમોને ઠામ બેસવાની તથા નાતરે જવાની છુટ છે."

ઉપર પ્રમાણેના નીચ, હલકા, ધર્મવિરૂદ્ધ શબ્દોથી મને માથાથી તે પાની સુધી ક્રોધ ચડી ગયો તે વખતે મને હું કોણ છું ? મારાં માબાપ કોણ ? હું કેવા કુળનો ? હું શું કરવા બેઠો છું ? વિગેરે વિચાર થયા. મારૂં દિલ બળવા માંડયું અને મેં જે કર્યું હતું તે માટે મને પસ્તાવો થવા લાગ્યો. મેં તેજ વખતે, ફારગતીના કાગળના ચુરા કરી નાખ્યા, અને મેં મારી પત્નીને રાખવાનું કબુલ કર્યું. અને તેની સાથે શાસ્ત્રમાં કહ્યા પ્રમાણે વર્તવાનો નિશ્ચય કર્યો.

ફારગતી આપવાનો રિવાજ એકલી સ્ત્રીઓનેજ શામાટે લાગુ થવો જોઇએ. નિર્દોષ સ્ત્રીઓને લાગુ પાડવો એ કોઇ પણ રીતે ક્ષમ્ય નથી. ધારો કે કદાચ સ્ત્રીનો વાંક હોય તો પણ શું ? આપણાં માબાપનો પણ વાંક આવે તો તેમને પણ ફારગતી શામાટે ન આપવી ? આપણા ભાઇઓનો આવે તો તેમને પણ શામાટે ફારગતી ન આપવી. **જો માબાપ અથવા ભાઇઓને ફારગતી અપાય તોજ પત્નીને પણ અપાય. માબાપને ફારગતી અપાય નહિ તેથી સ્ત્રીને પણ અપાય નહિ.**

ફારગતી આપીને આપણે શું કરીએ છીએ ? આપણે આપણી પત્નીને ભ્રષ્ટતાના રસ્તે ચઢાવીએ છીએ. આપણે આપણી પત્નીને એકભવમાં બે ભવ કરાવીએ છીએ. ધીક્કાર છે આપણને કે આપણે આવા રિવાજ પકડી રહ્યા છીએ. આવા રિવાજ આપણે શાથી પકડી રાખીએ છીએ તેનો વિચાર કરતાં એમ જણાય છે કે આપણે અજ્ઞાન છીએ માટે વિદ્યારૂપી દીવો આપણે આપણી જ્ઞાતિમાં પ્રકટાવવો જોઇએ.

યુવક.

ધંધાર્થી માણસને સૂચના.

(૧) કામની શરૂઆતે લાભ કે નુકશાનનો પહેલો વિચાર કરો.

(૨) સત્ય રસ્તે કામ કરો અસત્ય રસ્તે નહિ.

(૩) વખત કીમતી માનો અને નકામો ન જવાદો.

(૪) જાત મહેનતને પહેલું સ્થાન આપો.

(૫) કામ કરતાં ધનની બાબતમાં કરકસરીઆ થાઓ પણ કંજુસ ન થશો.

(૬) સંપથી કામ કરો—કુસંપથી નહિ.

(૭) તમારા હિસાબથી વાકેફ રહો, તેને લખવાની કાળજી રાખો અને વખતે વખતે મેળવતા રહો.

(૮) તમારા કામની જાતે દેખરેખ રાખો પણ જો બીજાને સોંપવું પડે તો કામની બારીક નજરથી તપાસ રાખો અને વારે વારે યોગ્ય સૂચનાઓ આપતા રહો, અથવા તો પોતાના હિતેચ્છુને કામ સોંપો.

(૯) તમારા હાથ નીચેના માણસ હુકમ મુજબ વર્તે છે કે નહિ તે બાબત ખાસ સાવચેત રહો.

(૧૦) ચપળ—ઉત્સાહી—ઉદ્યોગી ને ખંતીલા બનો પણ આળસુ ન બનો.

(૧૧) કામ કરતાં મન રમતમાં ન રાખો—મન સાથે ઉંડા વીચારો કરતા જાઓ અને કામ કરો.

(૧૨) કહેણી તેવી રહેણી રાખો અને બીજા ઉપર સારી છાપ પાડો.

(૧૩) જે કામ કરો તે બદલ તમને ઘટતો હોય તેથી વધારે જશ લેવા ઉતાવળા ન બનો.

(૧૩) કામ કરતાં વચ્ચે અડચણ આવે અને કામ અધૂરૂં મુકતું પડે તો અડચણ ખસેડયા પછીથી અધૂરા કામે વળગો—નવા કામે નહિ.

(૧૪) બહાર ભાઇબંધ દોસ્તદારમાં રખડયા કરતાં ઘરના માણસનો સમાગમ વધારે રાખો આ બાબતમાં તમારા પર તમારા કુટુંબનો પહેલો હક છે. પણ જે માણસો કામ વખતે કામે અને બીજી વખતે કુટુમ્બના સહવાસમાં રહે છે તેને માટે દુનિયાં ઉંચો અભિપ્રાય બાંધે છે.

(૧૫) કામ કરવા સાથે પોતાના ગામનું અને જ્ઞાતિનું સ્વાભિમાન રાખો.

મગનલાલ શ્રીધરભાઇ—તોરણા.

અંબાલાલ એમ પરપવાળા—ને જણાવવાનું કે જે પહોંચ તમારી પાસે હોવાનુ તમારા પ્રથમના કાગળમાં જણાવો છો તે અમને બતાવેથી અગર મોકલી આપેથી તમારી જાહેર ખબર પ્રસિદ્ધ કરીશું. તે સિવાયનો પત્ર વહેવાર નકામો સમજાશે.

અધિપતિ.

विद्याकी महिमा.

आज कैसा आनन्ददाई समय है कि निज जातिके सभ्य सज्जन गण व अन्य सुसज्जन एकत्रित हुए हैं। मैं अल्प बुद्ध बालक आप सज्जनोंके समक्ष थोडासा विद्याकी महिमाके विषय पर कहता हुँ। मुझ अल्प बुद्ध बालकके मुखसे जो कुछ कदाचित् अशुद्ध शब्द निकल आवे उसे आप सभ्य सज्जनगण बालक समझकर माफी देंगे।

प्रिय सज्जनों इस संसारमें इश्वरने विद्याही सबमें श्रेष्ट इल्म बनाया है, कठिनसे कठिन कार्य इससे सिद्ध होते हैं, बहुतसे पशु पक्षी बलमें, बुद्धिमें समझमें, सुन्दरतामें, मनुष्यसे कइ बढकर होते हैं, परन्तु मनुष्यके पास विद्या रूपी हथियार ऐसा है कि सब इसके बसमें है. यदि विद्या नहो तो मनुष्य जानवरोंसे भी अधम है। सूर्य भयानक अन्धकारसे भयभीत होकर अस्ताचलकी गोदमें जा दबता है, चन्द्रमा आधे समयतक दृष्टि आता है, परन्तु विद्यारूपी सूर्यका प्रकाश सदा रहता है, रूपया, पैसा कितनाही छिपाकर रक्खो तो भी उसको चोर चुरा ले जाते हैं, परन्तुं विद्याके अमुल्य रत्नको उजाड जंगलोंमें रात्रिको भी कोइ नही ले सकता, दुष्ट और अन्यायी राजाभी इसे नही छीन सकता, कुटुम्बी मनुष्य भी इसमेंसे भाग नही मांगते। इससे सच्चा ज्ञान मिलता और सर्व सुख प्राप्त होता है। यह माता के समान हमारी रक्षा करती है, और स्त्रीके समान हमे आनन्द देती है। हमारे सब क्लेशोंको यह दूर करती और संसारमें हमारा यश फैलाती है, प्रियजाति सज्जनो दौलतकी अकडमें ऐसे अनुपम रत्नका निरादर न करो क्योंकि दौलत धर २ की कुत्तिया है जो फिटकारे सहती और झूटन खाती फिरती है, मैंने सैकडों धनवानोको देखा है कि धन न रहने पर जूतियाँ चटकाते और भीग मांगते फिरते है, परन्तु विद्यावान मनुष्य सर्वदा आनन्दमें रहते हैं, धन देनेसे घटता है, परन्तु विद्याका धन ऐसा है कि जितनाही दिया जाय उतनाही अधिक होता है। किसी कविने कहा है कि—

राजा पंडित तुल्य नहि, जानहु नर शिरताज।
पंडित पूज्य जहानमें, नृपति पूज्य निजराज॥

राजाकी प्रतिष्टा उसके देशमेंही होती है और धनवानका आदर वेही मनुष्य करते हैं. जो उससे धन प्राप्तिकी इच्छा रखते हैं, परन्तु विद्यावान मनुष्य सब संसारमें पुजनीय होता है, जहां जाता है वहां आदर होता है। धनवानके अनेक शत्रु होते है। विद्यावानका कोइभी शत्रु नही होता। इससे प्रियजाति सज्जनों आप लोंग सोचो, विचारों, और विद्याके उपर जरा निहारो, व अपने प्रिय पुत्रों व प्रिय पुत्रियोंको विद्याकी सुशिक्षा देकर सुशोभित करो. जातिको शिक्षा रूपी पहाड पर ध्वजा पहराते हुए दर्शन करो ॥ इतिशुभम् ॥

कन्हैयालाल वल्द भीलाजी झालुडया १० वर्ष.
विद्यार्थी कक्षी हिन्दी मिडिल स्कूल, धरमपुर-सुन्देल.

निमाड पाटीदार सभा और उस्के विरोधी.

जिस मनुष्यको कुछ आदत पडजाती है वह महा कठीनाईसे छुटती है. यदी उस्को कोइ ऐसी टेव पडगइ हो जो कि समग्र दुनियासे निराळी और हानीकारक हो, परंतु वह उस्को अच्छा गौरवतीत जानकर करता है. और समग्र दुनियां चाहे अच्छा और न्याय पूर्ण कामही क्यों न करे, परंतु वह कुटेवी अभीमानी मनुष्य समग्र दुनियां के योग्य कामको अयोग्य बताता है. केवल बताकर ही नहीं रहजाता परंतु उस्कोतो कुटेव रुपी काल ग्रसलेता है. जिससे उसके मनके काले कलुषित विचारोंको ले कर मदमें छके हुए व्यक्तिकी तरह दुनियांकी व अपने भले बुरेकी कुछभी परवाह नहीं करते. मुर्खताके तीन चावलकी खिचडी अलगही पकाया करता है. परंतु परमात्माकी सृष्टि चराचर न्यायसे भरी है. सत्यकी जय और असत्यका सत्यानाश क्षणमें वह न्यायकारी करता है.

जैसे कि–हरनाकुश अपने गर्वके झाडपर चढ अपना बल, राज्य, और अपनी अक्लको साढेतीन हिस्सेमें समझता था, तथा समग्र दुनिआकों आधी अक्ल वाले समझ अपनेको ही जगत पटेल कहवाने की फिक्रमें रहताथा. क्या दुनियां के न्याय पूर्ण होते हुए कामोंको अन्याय की नदी में हामकी मदभरी नौकापर बैठने से न्याय के बरोबर जा सक्ता है? नहीं. वह हाम भरी पापी नौका पार नहीं लगते बिचमेहीं फटकर डूबनेवाली है. हरनाकुशने भी वही किया. प्रहलाद इसके कुटुंबमें सुपुत्र उत्पन्न हुआ. पिता जैसा झूठा कक्का घुंटवाना चाहता था वह उसे न घोंटते न्यायसे छोटेको छोटा और बडेको बडा माननेवाला था. इसीसे मर्यादा पुरुषोत्तम भगवान श्रीरामचंद्रजीका नाम गान भक्तिभावसे किया करताथा. यह प्रकृतिका नियम है की अन्याइ की तरह न्याई पुरुषभी अपने आपसेही या कोइ गुरु दिक्षासे न्याय कार्यमें जी जानसे लग जाता है और उसके सच्चे हृदयके माप तोलसे अधिक वजनकी अपत्ति उसें बाधा देनेको सन्मुख न आती तौ वह अपने कार्य्यक्षेत्रमें तत्काल सिद्धिको प्राप्त होताहै यदि कोइ उपाधी उसे बिचमें लग जायतो ःकुछ विलंबसे पर सत्यता सत्यस्थानपर ही जाकर ठहरती है अस्तु.

रामके भक्त प्रहलादको उस हामकी नौकापर चढे हुए हरनाकुशनें कहांतक तंग किया. मारा, पिटा, छलाया, पटका, बहाया, चिराया, कडाया परंतु उस न्याई हृदय प्रहलादका बाल बांक न हुआ, परंतु हामकी नौका पर चढे हुए अन्यायकी नदि में उस हरनाकुशकाही अंत होगया. और न्याई प्रहलाद उसका सत्य कार्य अटल रहा. इसीसे शास्त्र कहता हैकी–"सत्येनास्ति–भयं कदाचित्" अर्थात सत्यको लेशमात्र भी डर नहीं है जब तब अन्याय और असत्यकाही सत्यानाश हुआ और होगा.

बंधुओ! आप को अधिक कहना न होगा कि-अपनी गुजरातकी " कडवा पाटीदार शुभेच्छक समाज " के आगुए (नेता) दरबारश्री लालसिंहजी तथा सेक्रेटरी महोदय और समस्त ज्ञाति शुभचिंतकोंने ज्ञाति सुधारेकी हिलचाल को प्रबल करनेके अर्थ. युवक मंडळ और जहां जहां पाटीदार बन्धु निवास करते है उस जिल्होंमें कडवा पाटीदार समाज की पेटा सभाएं स्थापन कर दी है. इसी के मुजब निमाडमें रहने वाले अपने कडवा बंधुओंके हितार्थ "निमाड पाटीदार सभा"का जन्म सं १९७२ के पोस मासमें होकर वह उत्तोत्तर उन्नति कर रही है. गत साल संमत १९७३ के चैत्र मास में निमाडी सभा का पहला वार्षिक उत्सव कुवॉं नामके गांवमें हुआ वहां सरकारी अधिकारी व सभ्य लोग और निमाडवासी कुलमी बंधुओंने खुशीसे भाग लियाथा. (यह सभा मुंबई के नाराणभाई कंट्राक्टर की अध्यक्षता में हुइथी जिस्का सविस्तर वर्णन कडवा विजयमें तथा पुस्तक रुप आलग छपचुका है) उस जगह अन्य रेग्युलेशन पास होने के शिवाय मृतक के घर उसी पहले दिन (सुखडी-प्रसाद) के नामका हृदय विदारक भोजन करनेकी दुःखदायक प्रथा है जिस्को बंद करनेका शास्त्रोक्त प्रमाण ब्राह्मण गांव के श्रीमान श्रोत्रिय अमीन साहेब इन्होंने बताया तथा स्वजाति बंधु कवी अमरसिंहजी देशाईभाई वकील वीरमगांव इन्होने सभाके छोटे बडे स्त्री पुरुषोंके हृदयमें ऐसा भाव भर दिया था कि सैकडो छोटे बडे नर नारीयोंने मरनेवालेके यहांका[१] दुःखमय गरुड पुराण में भी निषीद्ध बताया हुआ अन्न (प्रसाद) न खाने की प्रतिज्ञाएं उठाइथी. यह वृत्त पालने वाले सच्चे जाति हितैषी भाई बहनों की कोई भी विद्वान प्रशंसा किये बिगर नहीं रहसक्ता, परंतु हमे खेद के साथ कहना पडता है कि जिस कार्यको शास्त्र, पुराण, विद्वान निषेध बताते हैं यदि किसिको अच्छा लगता है तो भले ही उस मरे हुए के यहांका दुःखमय अन्नसे पेट भरकर आनंद मानें. उन्हे कोई रोकता नही है. परंतु जिन भाई बहनोंने यह कष्टार्जित अन्न नहीं खाते दुःखि कुटुंब के साथ दुःख दर्शाने. और किसी विद्वानके श्रेष्टमार्ग पर चलनेका वृत धारण किया हो तो उसके पिछे पडकर उसके वृत्तको भंग करनेका उद्योग करना अपनी अमानुषिताका परीचय देनाहै.

जुट्टी गप.

निमाड सभाकी बैठक के बाद हम कंई दफे गप्प उडाते सुन चुके हैं की अमुक कुलमी की मां मरगई उसने दुसरे के यहां प्रेतभोजन न खाने की प्रतिज्ञा सभामें कीथी इस लिये गांव वालोंने उसके यहां सुखडी करने से आडा कर दंड लिया. कभी कहा अमुकका बाप मरा उसने प्रतिज्ञा कीथी इस वास्ते उसकी लाशको तीन दिन तक उठाई नहीं, जब हमको मालुम हुआ और हमने

१ मृत्युके यांह पहलेहीदिन प्रसाद कैसा किया जाता है यह अपना इतिहासमें मालवा प्रकण पान में देखो.

उसकी तपास करवाई तो सब बातें झूठ थी. यह गप्पे कोइ भले मनुष्योंके मारे हुए न थे परंतु ऐसेही बे तोल मापके बुद्धिहीन मनुष्यों के धुर्त काम थे.

विरोधियोंका अन्याय.

निमाड पाटीदार सभा के मंत्री भीलाजीभाइ झालुडीया के पिता कुवार शुद्धि ७ कों देवलोक होगये उस रोज विरोधियोंने अन्याय की टांग लंबी कीथी. उसके समाचार हमें मिले उसे सुनकर हमको हँसी आती है–वह बातें सर्व सभा प्रेमीजनों को मालुम होने के वास्ते ही हम यहां प्रकाशित करते हैं. पाठक ! इस वृतांतको पढ कर हँसे बिगर न रहेंगे.

दहन क्रिया करने के पहलेहीसे जो थोडे बहोत सभ्य आदमी सुखडी रांधने के लिये रथीको गांव बाहर तक ही पहुंचा कर वापस लौट आते है यह नियम है. यही यहांभी हुआ परंतु विशेषता यह थी के वृत धारण किये हुए लोगोंके पिछे सुखडी खानाही चाहिये, फलाना सखश न खायेगा तो हम भी नहीं खायेंगे. अमुक नहीं खावे तो उसे जातबाहर करदो. थोडी देरके लियेही यह बक झक रही परंतु भीलाजीभाई खुदने कह दियाकी जिस्को खानाहो खावें न खावें उस्की कुछ परवाह नही किसीका वृत भंग करना सरासर अन्याय है.

इसाके नाम सत्यवृत है.

विरोधियोंके हजार डराने दबानेसेभी वह सच्चे वृतधारी पुरुष तथा स्त्रीयां न हटे और विरोधियोंकी हाम भरी नौका यहीं फुटगई. और जिन्होने प्रतिज्ञा कीथी वह दृढ रहे. इसके बाद उन विरोध भक्तों को एक और सुझी. वह पहले दिन की रांधी हुइ सुखडी दस बाससेर कारज करनेवाले घर बची हुइथी उस्को बारवें दिन पकती हुइं कंसार (बाट) में गुह्य रीतिसें लाकर उसमें मिलादी. परंतु सच्चेका रक्षक परमात्मा सदैव है. मिलावटकी बात गुह्य न रह सकी वह करतुत खुलगई और प्रतिज्ञकोंने उस पंक्तिका भोजन नहीं खाया. अलगही उनके लिये फिर दुसरा भोजन बनवाया गया.

धन्य उस दुःखि भीलाजी भाईको जिन्हौंने अपने घर अन्याय नही होने दिया, उनको भी हजारबार धन्यवाद है, कि प्रहलादकी तरह अपनी कसोटी कराने में नहीं हटे और न्याय को धर कर किसीकी परवाह नहीं की इसीके नाम सत्य वृत है की "प्राणजाइ पर बचन न जाई"

भाईयों ! वह जुलमी न्यादीरशाही जमाना नहीं है. अबतो न्यायप्रिय इंग्रेज सरकारका राज्य है. जिस्कों इच्छा हो वही वृत पाले, वही धर्मधारण करे, उसे कोई रोक नहीं सक्ता. आपने जो वृत धारण किये उसको दृढ बनालो. अब हिम्मतवान बन कर सुधर जाओ और जातभर की सुधारो. सत्य वृत कैसे धारण करना सो सबको दिखा दो. आपको याद होगा की आजकल की अपत्तियोंको दूर करनेके वास्ते जात्युन्नतिकी सभा सोसाइटियोंको हरेक सरकार मदत

करती है. उससें सहानुभुती रखती है. अन्यायसे तंग करनेवाले ज्ञात नहीं ज्ञात के शिरोमणी को भी वह गवर्मेंट राह पर लाती है, ऐसे अन्याय के वास्ते कैसे कायदे बना रखे है उसे देखो तो सही. यदि कोइ आदमी किसीका नुकसान न करे, अपने आप कोइ प्रतिज्ञा ले या अपना व्यवहार सुधारे तो उसमें क्या बुराई है. उसको कोई तंग नहीं कर सक्ता, कोइ ज्ञात बाहर नहीं करसक्ता. आप यहबात चोकस ध्यान में रक्खो की गवर्मेंट इस धर्मकी पालने वाली है वह अपना धर्म फैलाना चाहेतो दुनियांसें एकही रोजमें लोगोंको तंग करके अपना धर्म मनवा कर सबके धर्म और वृत छुडवा सक्ति है. परंतु नहीं. न्यायके बीचमें हरेक मनुष्य अपना धर्म, कर्म, रिति, नीति सुधार कर चले. इसमे कोइ बाधा दे उसकी ताडनाके लिये कानुन है. अन्याय करने वालोंको, गरीबोंको दबाने वालोंको, सरकार राह पर लाती है. आपको मालुम होगा की उस जुलमी टंटया भीलको भी पकड कर चूं बोला दिया वही गवर्मेंट अपत्तिकाल में तुम्हे भी न्यायकी दृष्टिसे देखेगी.

भाइयों! अंतिम वाक्य यही है की ज्ञातकी सभा सोसाइटियां जो जो प्रस्ताव सुधारे के निकाले उसको केवल सुनकर इस कानसे उस कान निकाल देनाही ठीक मत समझो, परंतु उसका खुब बिचार करो, तुम्हारे दिलमें अगर सत्य जंचे तो उसे करो. तुम्हारे पिछे कोइ उपदेशक तकादा या जुलम तो करताही नहीं है. यह बात खुब ध्यानमें रखो कि तुम हरिश्चन्द्र की तरह अपनी प्रत्येक प्रतिज्ञाएं पालनेमें कटीबद्ध रहोगे तो एकदिन वह होगाकी सुधारेका विरोध करने वाले भी आपकी तरह सत्यवृति बन जायेगे. अभी नहीं समझे हैं वह कभी न कभी समझेंगें, बिचारेंगे, सुधरेंगे, और दुसरोंको सुधारेंगे क्योंकि बडोंका कामभी बडा होता है और बडोंकी शोभा भी बडी है उमियां माता हमारे बडोंको सुबुद्धि दे जिससे ज्ञातिका सत्वर कल्याण हो.

निमाडी पाटीदारोका आदर्श.

निमाड प्रांत असलमें शिक्षामें बहुत परे है इसकी तथा इस प्रांतमें बसने वाली जातियों की उन्नति करना मानो घागर में सागर को भरना है. निमाड देश की कडवा पाटीदार जाति बेचारी सुख और आनन्द की निद्रामें मस्त पडी हुई थी उसको गुजरातके कुछ उत्साही स्वजाति सज्जनोंने जगाकर अज्ञान रुपी अन्धेरेसे निकाल कर ज्ञान रुपी सुर्य के सामने ले जानेका प्रयत्न किया हैं इसमें केवळ मुठ्ठीभर बन्धुओंको छोडकर शेष जातिभाइ बडे दुखी हैं.

इसका कारण यदि खोजा जाय तो केवल उनकी अज्ञानताही प्रतित होगी. जैसे एक अज्ञान बच्चे को डाकटर जब दवाई पिलाता है तो डाकटर यह भले प्रकार जानता है कि मैं बच्चेका सचमुच हित कर रहाहुँ किन्तु बच्चा अपनी अज्ञानतासे दवाई पिलाने वालेको गाळियां देता जाता है. ठीक इसी तरह हमारे निमाडी पाटीदार है, जिनको ऊंचे चढानेकी कोशिश करते हैं.

अब जरा जातिकी ओर ध्यान दीजिये. जाति शब्द के दो अर्थ हो सकते हैं सच्ची जाति तो वह है जो संसार को जाति मानकर अपने उदार चरित्रों से संसार को लाभ पहुंचावे किंतु मनुष्य की सामर्थ्य नहीं कि वह संसारमें बिनाही प्रयास उन्नति कर सके. इसकारण मंजिल मंजिलसे ही संसारमें ऊचे कार्य हों सकते हैं. अतएव हमें प्रथमतः हमारी कडवा पाटीदार जातिको ही लेकर कार्यारंभ करना चाहिये.

जातिके किसीभी अर्थमें उसकी उन्नतिका विचार करते हुए हमे यह भी विचार ना होगा कि उन्नति किसे कहते हैं, उन्नतिके लिये यथेष्ट रुपसे शिक्षाका प्रसार होना चाहिये. शिक्षा हिन्दी भाषा द्वारा होनी चाहिये, बाळकों और बाळीकाओं दोनोंको शिक्षित बनाये बिना उन्नति होना दुष्कर है.

पाटीदार जातिमें बालविवाहकी प्रथा बडे जोर शोर से प्रचलित है और उसका कारण केवळ १२ वर्षमें एकही दिन सब जाति भाईयोंके बच्चोंके एकही साथ लग्न होता है.

इस प्रथासे जितनी हानि हो रही है वह अकथनिय है. इस कुप्रथाको मिटाना सभी पाटीदार बन्धुओंका कर्तव्य है.

दुसरा कन्याविक्रय यदि ध्यान दिया जाय तो इस निमाड प्रांतमें कन्याविक्रयका जोर पाटीदार बंन्धुओंमें मानो घर कर बैठा है. आज इस पाटीदार कोंममें आप देखेंगे तो पता लग जायगा की सदी २५ ऐसे माईके लाल निकलेंगे जो ऐसे घृणित कार्य करनेमें शंका करते हों परंतु शेषजन इस महा दुष्ट रिवाज कन्याविक्रयको बे धडक कर रहे है। भाईयों यदि ऐसे मनुष्योंको सभाका उपदेश दियाजाय तो हम नहीं कह सकते कि वह सभाकी बात मान सके?

उनका कथन तो यहांतक है कि सभा हमें बिगाडती है सभा हमें गहरे कूपमें डालती है, सभा हमें आर्य समाजी बनाती है इत्यादि. अपवाद सभा को लगाकर अपने मुंह मियाँ मिट्ठ बनजाते हैं।

परंतु जहांतक अविद्या दूर न होगी वहां तक कभी भी इनके हृदयमें सद्भाव उत्पन्न नहीं हो सकते। महात्मा तुलसीदासजीने ठीक कहा है कि-ढोल गवांर पशु अरु नारी। ये सब ताडनके अधिकारी॥ ढोल गवांर पशु और स्री इनको ताडना करने सेही सुख होता है अतः जहांतक राज्य प्रबन्धसे बालविवाह तथा कन्याविक्रयका प्रतिबन्ध करके नहीं रोका जाय तबतक सुधार होना दुष्कर है. हमारे प्रजाप्रिय महाराजा बडोदा नरेशने बाललग्न प्रतिबन्धक कानुन जारी करके प्रजाका अमित उपकार किया है, इसी तरह अन्य राजा महाराजा भी अपने राज्यमें ऐसे कानुन जारी करें तो प्रजावर्ग अत्यंत सुख पावें ऐसी आशा है। इत्योम्॥

बिनित

शंकरराव व्यास—कसराबद

एक बालककी विचारश्रेणी.

आजके दिनकी एक घडीभी बहुतही आनन्द की है कि जो आप सरीखे जाति बन्धुओंके दर्शन करनेका सौभाग्य प्राप्त हुआ. सुन्द्रेलके सर्व ग्रामवासियों-को विशेष करके हार्दिक धन्यवाद देताहुं कि जिनकी कृपासे कुलमी भाइयों का दुसरा सम्मेलन कराया. इसके बाद सभापति महाशयको प्रणाम करता हूं कि जिन्होंने इस तुच्छ बुद्धिवालेको सभामें दो बचन कहनेकी आज्ञा फरमाई।

भाइयों! ऐसा कौनसा पुरुष है जो सुख न चाहता हो! परन्तु खेदकी बात है कि सुख सबकोई चाहते हैं परन्तु जिन कारणोंसें सच्चे आनन्दकी बहार कुलमी जातिके बाहरही होगइ है उन कारणों को मिटानेकी कोशिश कोई नहीं करता. अब यहांपर यह बात जानना जरूर है कि ये कौनसे कारण है जिनसे सुखका द्वार सदैवके लिये बंदसा हो रहाहै. वे कारण हैं (१) बचपनमें लड-कोंकी शादी करदेना (२) नातरेमें लडकियोंका पैसा लेना. (३) विद्या न पढाना. (४) मावदियों में हजारो रुपया खर्च करना (५) सुखडी खाना याने जिस रोज मृत्यु हो उसीदिन मिठा भोजन करना. भाइयो! आप किसी भी बगीचेमें जाइये तो प्रत्येक पुरुष खिले हुए फूलोंको तोडेगा लेकिन बिना खिले फुलोंको ये क-लियें हैं इनमें सुगंध नहीं ऐसा कहकर छोडदेगा. आपतो मनुष्यकी गिनतीमें हैं परन्तु भौंरेको देखिये कि वह भी कलियोंको छोडकर फुलेहुए कमल किंवा गु-लाबके फूल पर बैठेगा. आपसे मैं यह पूछता हूं कि आप लोग खेतोंमें जो अ-नाज बोतेहो उसमें मक्का, ज्वारी, गेहूं, तुवर आदिकी फसलोंको दाना पडते ही क्यों नहीं काटलेते? क्यों कि, बहुत दिन तक रहनेसे रखवाला रखना पडता है. दूसरे चिडियां ढोर वगैरे नुकसान करजाते हैं. इतना नुकसान तो बचजाय. इसका जवाब यही देंगे कि दाना पडगया है पर कच्चा है. कच्चा दाना किस कामका. इसी प्रकार मेरे पगडी वाले मुकातियों (१) बचपनमें शादी करदेना मानो कच्ची फसलको कांटना हैं. इससे एक तो एक लडकेको तीन २ चार २ स्त्रियां. और लड-कियोंके तीन तीन चार चार पति हो जाते हैं. (२) गर्मीयां परमा आदिकी बीमारी-यां हो जाती हैं (३) शक्तिका नाश होजाता है, इससे स्त्रियोंका व्यभिचार बढता है. (४) पच्चीसही वर्षकी उम्रमें बुड्ढे माफक दिखने लगते हैं ऐसे अनेकानेक नुक्सान हैं, देखो जिस मांस और हड्डीके आप बनेहो उसीके भीमसेन, अर्जुन, रावण आदि बने हुएथे. उनकी ताकत और तुम्हारी ताकतमें इतना फर्क क्यों? वे एक बाण में गंगा निकालतेथे अब तुम एक हजार बाणमें निकाल दो तोभी तुम्हें कुछभी वीर समझे. ये सब बचपनमें शादी करनेका कारण है.

अब मैं असली दृश्य कविता रुपमें दरशाता हुं.

निमाडके उन मुकातियोंका करता हुं बयान। जो कुरीतियोंसे जातिको कर रहे बीरान ॥ नाना डुलारभर सोवै, नानी पालनेमें रोवै। लाडा लाडी की लग्न कराई। मुकातीकी करी बिदाई. दुख चादर उन्हें उडाइ। पतियोंकी आस

बुझाइ । पुत्रने माका छोडा नहीं अभी पयपान, पौत्र दर्शनका हमें च्छा हुइ वलवान । कम उम्मरमें लेख रुका करदिया वस लग्न ॥ आहा मात पिता हुए हैं आनन्दमें मग्न । कर वाल व्याहकी रचना ॥ पुनि भोगौमैं इतना, बल बुद्धिका हुआ बिगडना। हो गया सत्य सुख सपना ॥ बचपन के व्याहनेसे अबहुंतो, बाज आओ । बच्चोंकी करके शादी करते हो क्यों बर्बादी, बुद्धि-बल और शान शौकत, मिट्टीमें मत मिलाओ। भाइयां मुल्क भारत, इसीसे हुओ है गारत। अब छोडो ये जिलाहत, दुनियांको क्यौं हंसाओ। माहिरथी सारी खलकत कहतीथी जिसको जन्नत। उस हिन्दको अब भाइयों दोजख न तुम बनाओ। इस व्याह बालपनसे, आजिज है लाखों तनसे। दिन रोज रो रहेहैं इनको तो अब बचाओ। पथरी प्रमेह गठिया, घर घर बिछाइ खटिया, सुस्ती और रोगी पनसे दामन तो अब घटाओ। हाय, मेधाशक्ति अब देती नहीं है साथ। मीकुवयां कैसे उडैं, उठते नहीं है हाथ। प्राणसे प्यारे सुतोंका भुलकर परिणाम, कर रहे हैं माता पिताही शत्रुओंका काम। दिन एक हो की वधाइ, लडकेकी मृत्यु सुनाइ, सुक्डी वाजकी वन आइ, अब मुर्देपर दया न आइ, मुर्देकी क्रिया कर आये, घर दुःखमें समाये, मृतक घर मसान समेहे, सुखडी बालोंकी कुछ कम हैं, घर क्यों ? खडे हैं, तीरथ भोजनको अडे हैं। मृतक घर तीरथ धर्म कहीं, मृतक भोजन (तीर्थ) धर्म नहीं. मांससे कुछ कम नहीं. कलपाकर मत कल-पाओ, सुकडीको मांस समझाओ, अब अधिक न हाय रुलाओ, निज कृत्यों पर शरमाओ, बस प्रणसे हटजाओ, कुरीतियों को जल्द मिटाओ। हां ! सचमुच बडे कडे हों, हां ! हठपर अभी अडेहो, इस जातिसे बहुत लडे हो, अवन्नति के लिये खडे हो। वो बीज पतनका तुमने, की नष्ट जाति यह तुमने, सद्धर्मसे याद भुलादी, पापोंमें लता लगादी, विद्यासे विमुख किया है, दिल ऐसा कडा दिया है, आडत हमें पकडा दिया है, मुर्खताका मंत्र दिया है, दुख कौन जो नहीं सहे हैं, जलसे नित नैत्र बहे हैं। हो ऐसे दीन गये हैं, कुछ कामके नहिं रहे हैं, अब अधिक न हाय रुलाओ। कुरीतियोंको जल्द मिटाओ, यही देवचन्दका कहना, मुकातियों भुल मतजाना। श्री सभापति साहब कहना। प्रिय मुकातियों भुल मतजाना.

देवचन्द हीरालाल रुसांत कडवा पाटीदार कुवां.

बालविवाह रोकदिया—अभी हाल-में इंदोरमें एक बालविवाह होने वाला था जिसे नगर व्याख्यानमाला के उपदेशकोंने नगर भरमें व्याख्यानोकी धूम मचाकर रोकदिया. वैसेही मुंबइमें, एक बाल विवाह दिवानी कायदेकी धारा-नुसार रोका गया है. कोल्हापूर राज्यमें बाललग्न प्रतिबंद कायदा जारी हुआ है. सब दूर इस अनर्थकारी रिवाजको रोकनेकी धूम है. इंदोरकी एक समेतीने होल-कर राज्यमें भी इस कानून को जारी करनेकी प्रार्थना मल्हारि मार्तंडविजय पत्र-द्वाराकीहै. उसकाही प्रतिफल स्वरुप इंदोर राज्यमें रिती रस्म संशोधक एक कमेटी सरकारने बैठाना निश्चय किया है. देखें! क्या क्या होता है.

કાવ્ય.

(થઇ સાકાર દર્શન દે, અગરતો દિવ્ય ચક્ષુ દે.)

ઉભો આધાર પર ત્હારા પ્રભુ પ્યારાં તું દર્શન દે,
હું છું ત્હારો શીશુ તો ઓ પિતા મ્હારા તું દર્શન દે.
વિકટ વન ઝાડ પ્હાડોને સરિતા સર્વ ભાળ્યાં મ્હેં,
પ્રભુતા એ બતાવે છે પ્રભુ ત્હારી તું દર્શન દે.
અનિલ આ વ્યોમ ને વૃષ્ટિ સમુદ્રોને વળી સૃષ્ટિ,
અકળ એ કાર્યના કરનાર પ્રાણાધાર દર્શન દે.
અહા બ્રહ્માંડમાં ભાસે ભરેલા દિવ્ય લેખો કાંઇ,
મ્હને એ લેખના ભેદો ભણાવા નાથ દર્શન દે.
અમારાં સર્વ પાપોની પિતાતું માફ બક્ષી ને,
નિતિ–રસ્તો બતાવાને જગત–ત્રાતા તું દર્શન દે.
અમારાં અંતરે ને વ્યોમ ભોમે તું રહ્યો હોતો,
થઇ સાકાર દર્શન દે અગરતો દિવ્ય ચક્ષુ દે.

કુબેર.

સમાજની પેટા શાખાઓ.

અમને જણાવતાં ઘણી ખુશી થાય છે કે સમાજની પેટાશાખાઓ પૈકી વડોદરા વિભાગની શાખાના જો. સેક્રેટરી રા. તળજાભાઇ નાથાભાઇ વગેરેએ સમાજને મોકલવાની રકમ ઉઘરાવાનું કાર્ય શરૂ કરી દીધું છે અને ઘણું ખરૂં કામ પૂર્ણ થવા આવ્યું છે.

કડી પ્રાંતની પેટાશાખાના જો. સેક્રેટરીઓ પણ તેટલીજ લાગણી અને ઉત્સાહ ધરાવે છે પણ વર્ષાદની ચિંતાતુર સ્થીતી જરા દૂર થતાં પોતાનું કાર્ય આટોપી લેવાની તજવીજ કરી રહ્યા છે અને કામકાજમાં જાગૃતિ બતાવે છે.

ધ્રાંગધરા વિભાગ અને ભાવનગર વિભાગની પેટાશાખાઓના જો. સેક્રેટરીઓ પૈકી મે. પોપટલાલભાઈ અને જીવરાજભાઇએ તે વિભાગમાં જાગ્રતિ આણી છે અને પોતાના વિભાગોમાંથી મોકલી આપવાની રકમ માગવામાં આવતાં મોકલી આપશે એમ જણાવે છે. ભાવનગરના મંડળમાં ભાષણો દ્વારા સારી જાગૃતિ થતી જાય છે અને ત્યાંના યુવકો જાતિસેવાના કાર્યમાં લાગેલા જણાય છે.

દશક્રોશી ભાલ–અમદાવાદ અને વિરમગામ વાળી ત્રણે પેટાશાખાઓમાં જાણવા જેવું કંઇ થયું હોય તેમ જણાતું નથી એટલે તે વિભાગના જો. સેક્રેટરીઓ પણ જાગ્રતિ લાવવા પ્રયત્ન કરશે એવી આશા છે.

તંત્રી.

સુચના.

સમસ્ત કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના હિતાર્થે આ માસિકની દરેક પ્રવૃત્તિ છે તેમજ જ્ઞાતિના જુદા જુદા ભાગોના પ્રતિનીધિઓની એક સંસ્થાની સંપૂર્ણ માલિકી નીચે તે પ્રસિદ્ધ થાય છે. દરેક બન્ધુએ સમજવું જોઇએ કે આ માસિક છાપનાર છપાવનાર કે તેમાં લખનાર કિંવા વહીવટ કરનાર અગર ખબર આપનાર દરેક જણ જ્ઞાતિ હીતનેજ લક્ષમાં રાખી કોઇ પણ જાતના ખાનગી સ્વાર્થ સિવાય માસિક દ્વારા જ્ઞાતિ સેવા સાધવા પ્રવૃત્ત રહેશે. માસિકની ઉપજ ખર્ચ સમાજના ફંડ ખાતે રહે છે તેનું વાર્ષિક લવાજમ ટપાલ ખર્ચ સાથે શાહી અને કાગળોની મોંઘવારીનો વખત હોવા છતાં પણ વધારવામાં આવ્યું નથી અને માત્ર રૂ. ૧—૪—૦ રાખવામાં આવ્યું છે, અને એવી ગણત્રી કરવામાં આવી છે કે દરેક ગ્રાહકનું લવાજમ આવી જાય તો ખર્ચ પુરૂં થાય.

અનુભવ ઉપરથી સમજાય છે કે જ્ઞાતિના વિસ્તારના પ્રમાણમાં આવાં બે ત્રણ માસિકો પ્રગટ થવાની જરૂર છે અને નીકળવાં જોઇએ પરંતુ સામાન્ય રીતે જોતાં આ એકજ માસિકનું લવાજમ વસુલ આવી શકતું નથી અને તે ખાતે સમાજના ફંડને મોટો ફાળો આપવો પડે છે, આ વસ્તુ સ્થીતી દીલગીરિ ભરેલીજ ગણાય તે કરતાં વિશેષ દીલગીર થવા જેવું એ સંભળાય છે કે કેટલાક વિદ્વાન ગણાતા અને ગ્રહસ્થ વર્ગ પૈકીના ગ્રાહકો માસિકનું પરબીડીઊ તોડવાની કે પોતાની બેઠકમાં દૃષ્ટિએ પડતું રહે તેવી જગ્યાએ તેને રાખવાની તકલીફ પણ લેતા નથી જાણે જ્ઞાતિ રિવાજ કે હીતાહીત સાથે તેમને કંઇ સંબંધજ નથી.

સદ્‌ગત તંત્રીના અવસાન પછી સમાજની છેલ્લી સેરથા ગામે મળેલી બેઠક વખતે નવા બંધારણ મુજબ. સમાજના જનરલ અને જોઇન્ટ સેક્રેટરીઓની નિમણોક થઇ છે તેજ પ્રમાણે આ માસિકના કાર્ય માટે પણ નિમણોકો થયેલી છે એટલે દરેક બન્ધુને જણાવવાનું કે સમાજ અને માસિક સંબંધી જેને જે કંઇ જાણવું જણાવવું અગર મંગાવવું કે મોકલવું હોય તેમને તે કાર્યના અધિષ્ટાતા દ્વારા અને ખાસ કરી સમાજ સંબંધી પોતાના વિભાગના જોઇન્ટ સેક્રેટરી દ્વારા વહેવાર કરવો.

આ માસિકમાં જ્ઞાતિ ઉપયોગી દરેક પ્રકારના લેખો અને ખબરોને સ્થળ આપવામાં આવશે. આધારો સાથેનાં ચર્ચાપત્રો અને વ્યાજબી ટીકાઓ લેખકના જોખમે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે પરંતુ જન સમાજને અહીત કર્તા કોઇ લેખ તરફ ધ્યાન આપવામાં આવશે નહિ. જ્ઞાતિનાં ફંડો અગર સંસ્થાઓ કે મંડળોને લગતી હકીકતને પ્રથમ સ્થાન મળશે. લેખકે પોતાનું નામ ઠામ અમારી જાણ માટે લખવુંજ જોઇશે, નનામા અને કાગળની બંને બાજુ લખેલા લેખો તરફ પુરતુ ધ્યાન આપવામાં આવશે નહીં.

જ્ઞાતિ બન્ધુઓને તેમજ સંસ્થાઓના સંચાલકો કે ગોળના આગેવાનો અને ગામના મુખી પટેલોને અમારી ખાસ ભલામણ છે કે પોતાના ગામમાં અગર અન્ય સ્થળે બનેલી જાણવા જોગ હકીકત મોકલી આપવાથી જ્ઞાતિ ઉપર ઉપકાર થયેલો ગણાશે.

हिन्दी लेखक महाशयोको—विज्ञप्ति है कि जो लेख भेजें वह कागजकी एकही बाजुपर साफ हर्फोंमें लिखें.

તંત્રી.

શ્રી કડવા પાટીદાર શુભેચ્છક સમાજ.

વાર્ષિક રકમ.	પેટા સંસ્થા અને વિભાગ.	જોઇન્ટ સેક્રેટરી.
૩૦૧	મુંબઇ અને કચ્છનો પ્રદેશ.	રા. મંગુભાઇ કીલાભાઇ ઠે. શેઠ ત્રીકમભાઇ ગોપાળદાસની દુકાને કાંબેકર સ્ટ્રીટ. માંડવી પોષ્ટ નં. ૩ **મુંબઇ.**
૧૫૧	વડોદરા સુરત, ભરૂચનો પ્રદેશ	રા. તળજનભાઇ નાથાભાઇ—**પાદરા.**
૬૦૧	અમદાવાદ શહેર, પરાં, પ્રાંતીજ મોડાશાનો પ્રદેશ.	રા. ત્રીકમલાલ દલપતરામ ભગત રાયપુર કાપડીવાડ—**અમદાવાદ.**
૨૦૧	કડી પ્રાંતનો પ્રદેશ.	પા. રણછોડભાઇ જીવણદાસ. પા. રણછોડભાઇ શ્રીભાઇદાસ. } **મું. સેરથા.** (તા. કલોલ.)
૨૫૧	દશક્રોશી ભાલનો પ્રદેશ.	પા. પુરૂષોત્તમ લલુભાઈ. મુ. **બાવળા.**
૪૦૧	વિરમગામ અને ચુંવાળનો પ્રદેશ.	રા. નાથાલાલ દામોદરદાસ. **વિરમગામ.**
૬૦	ઝાલાવાડ, મચ્છુકાંઠાનો પ્રદેશ.	પા. શીવલાલભાઇ પિતામ્બરદાસ—**ટીકુર**
૪૦	ગોહેલવાડનો પ્રદેશ ભાવનગર	પા. જીવાભાઇ ખુશાલદાસ—**ભાવનગર.**
	निमाड माळवा सभा संचालक	**भाई रामचंद्र लक्ष्मण व्यास. कसरावद-(होलकर स्टेट)**